E. BOYD BARRETT

PAŠCIRI
U
MAGLI

ZAGREB
1961

Naslov originala: "The Shepheros in the mist".
od E. Boyd Barret.

S njemačkog preveo: Adalbert Rebić.

Izdavač: Nadb.bogoslovsko sjemenište - Zagreb
Kaptol 29.
Umnoženo vlastitim ciklostilom.
Odgovorni urednik: Ferdinand Vražić - Zagreb,
Kaptol 29.

ZAGREB 1961

Predgovor hrvatskom izdanju

"Ti si svećenik dovijeka" odzvanja katedralom na dan redjenja mladih levita. Polaganje ruku biskupovih, pomazanje svetim uljem, i on postaje izabrana posuda Gospodina, prijatelj Božji, svećenik zauvijek. Posebni biljeg zapečati dušu svećenika. Bog je s njime sklopio savez, po kojem on predaje Bogu svega sebe, a Bog mu daje za uzvrat da participira na vječnom svećeništvu Kristovu, Ja tvoj Bog a ti moj svećenik. Vječni savez. Ne za danas ili sutra, ne za godinu ili dvije, već za vječnost. Živio on na vrhuncima svetosti ili u kaljuži grijeha, on je svećenik. Svaka njegova misao, svaka njegova riječ, svako njegovo djelo, misao je svećenika, riječ je svećenika, djelo je svećenika. Ti si svećenik dovijeka odzvanja još jače u duši svakog otpalog svećenika - pastira u magli. Pa i onda, kad misli da je povratak nemoguć, kad misli, da je izgubljen za uvijek, da ga je Bog ostavio, ili kad misli da je našao dijelak sreće, da je našao kutić mira, u koji ne prodire Božji pogled, i onda, uvijek nanovo iz najdublje dubine njegovog bića čuo se stari glas: Zašto bježiš? Kuda bježiš? Što tražiš? Ti si svećenik zauvijek! Ne možeš se sakriti, jer kuda god podješ sebe ćeš tamo naći, a ti si svećenik zauvijek.

Ovo malo djelce ispovijest je jednog svećenika - pastira u magli. I njega je na svim koracima života stalno pratio taj glas. Taj ga je glas i doveo natrag u krilo Crkve. Dao Bog i bez grijeha začeta Djevica, da ova mala ispovijest našeg brata svećenika potakne nas svećenike na ustrajnost u svećeništvu, a naše

vjernike, da se sjete u svojim molitvama svojih pastira u magli, da što prije nadju put povratka.

Na dan Bezgriješnog Začeća 1961.

Urednik

Predgovor pisca

Mjeseca prosinca 1948. napisao sam za časopis "AMERIKA" - veliki katolički tjednik u SAD - članak, koji je nosio naslov: Molite se za zalutale svećenike! Kako već i sam naslov govori, radilo se ovdje o pozivu na duhovnu pomoć onim svećenicima, koji su pali. Glavni urednik časopisa "AMERIKA" dodao je mom naslovu podnaslov: "Oni još pripadaju nama". To je bila ganutljiva i veličanstvena misao. Ona se provlači kao crvena nit i kroz ovu knjigu.

Članak je bio preštampan u mnogim katoličkim časopisima i novinama, a osvanuo je konačno i u vatikanskom časopisu: "ECCLESIA". To je bio očiti znak, da katolički svijet želi nešto više znati o žalosnim sudbinama svojih svećenika, koji se nalaze u poteškoćama, pa da im tako pomognu.

Dopisi, koje sam primio zbog članka u časopisu "AMERIKA", bili su za mene kao neka objava. Nisam si nikada mogao ni zamisliti, da ima u srcima katolika toliko simpatije i žive ljubavi, toliko saučešća za one zalutale svećenike, koji su se u pustinji izgubili. Kad sam i ja sam bio excomunicirani svećenik, lutao naokolo ogorčen i lako uvredljiv kao razdražljivi pas, nisam bio svijestan da su se tisuće ljudi - većinom meni nepoznati - za mene molili i činili pokoru. Primao sam pisma od redovnika i laika, koja su mi često izmamila suze na oči. Pisali su mi, kako su se godinama i godinama molili za moj povratak Kristu. U ovoj maloj knjizi želio bih sada javiti svima zalutalim svećenicima, da se za svakoga od njih vodi ista borba.

Imam samo jedan cilj pred očima: Danas znam, da vi, moja katolička braćo i sestre, ima-

te u srcu saučešća prema onim svećenicima,koji se nalaze u nevoljama. Znadem,da se za njih molite.Ali vi biste željeli znati,ima li osim molitve,koji drugi način,da im se pomogne?Sada vas mogu još samo ohrabriti,da se još više molite,nego što ste se dosada,i da pridonosite još više žrtava,nego ste ih do sada pridonosili.

Osim na vas,draga braćo i sestre,mislim još više na naše pastire u magli.Neki će od njih čitati ovu knjigu.A baš njima bi želio nešto reći.Prije svega želio bih ih izliječiti od zablude,da vi vjernici gojite prema njima osjećaj odvratnosti i mržnje.Želio bih im reći,da je vaša glavna misao vodilja:kako da bi se oni ponovo vratili u krilo Crkve.Želio bih ih uvjeriti,da se nije teško vratiti.Želio bih ih uvjeriti,da nasljednik Petrov,ma kako se izvana mogao činiti strog,ipak je prijazan i dobar poput prijaznog i dobrog Krista.

Kad sin pobjegne od kuće,misli majka samo na to,kako bi ga mogla sklonuti,da se ponovno vrati.Ona je.zabrinuta zbog njegove samoće i njegovih muka.Ona misli prije svega na opasnosti,u kojima se nalazi i na nevolje,koje trpi,a ne toliko na pogreške,koje je počinio.Ona ne misli na zlo,koje joj je sin bijegom prouzročio,nego sanja samo o radosti,koja će zavladati,kad se sin bude ponovo povratio kući.

Naši zalutali pastiri uvijek gledaju svoj zavičaj-pa i iz daleke daljine.Oni ga nisu nikada pustili s očiju,nikada ga nisu mogli posve zaboraviti.Vide otvorena vrata,zapaljeno svijetlo,prepoznavaju takodjer i povjerljive im osobe,ali ne mogu osjetiti zavičajne topline prije,dok ne prekorače prag.Tek onda će znati, što je Kristova ljubav.U ovoj ću knjizi nastojati jednostavno izvjestiti,a Majku ću Božju zamoliti,da me vodi za ruku.Svim ću silama nastojati,da budem pouzdani izvjestitelj.

Pisac

Dvadeset je godina Barret živio u bijegu pred Crkvom,čiji je bio svećenik.Deset je godina tražio na posebni način,zaslijepljen i očajan,slobodu. Deset godina se vraćao u Crkvu.

Iz ovih iskustava piše Barret knjigu,jednostavno i dirljivo jecanje onih,koji sjede u "sjenama smrti",koji su u tudjini obuzeti željom za zavičajem,koji se tako često nepotrebno lome na sudbini,koju su si u zaslijepljenosti sami priredili, a koja se čini nesavladivom poradi toga,što su kršćani tako kratkovidni i nekršćanski.

Ne treba se obazirati na to, kakav će blagoslov knjiga imati za onog pastira,koji je možda otvorio vrata na bijeg. Kakav pak blagoslov za one, koji su na bilo koji način time pogodjeni i suodgovorni: za svećeničke majke, braću, za redove i subraću, za redovnice i sve, koji mogu i hoće moliti. Prije svega za mnoge one, s kojima se bilo gdje susreće pastir u magli.

I tko podje samo jedan korak dalje:kakav li blagoslov za onog čitaoca, koji prepoznaje samog sebe kao bjegunca u magli. Konačno je povijest izgubljenog sina i danas povijest čovjeka, koji bježi od Boga.

.....

POSLJEDNJA PRILIKA

Ima redovnika i laika, koji svoj život posvećuju divnoj, zaista mističnoj zadaći, da se mole za svoje svećenike. Jasno im je, da dobar pastir treba i drugih dobrih pastira. Svijesni su, da uspjeh Božjeg djela ovisi izravno o kreposti i sposobnosti njegovih pastira. Po srdačnoj molitvi i pokori stiču veliku milost za svoje svećenike, kojima treba Božja milost, kao i svim drugim ljudima, jer su i oni podvrgnuti stalnim i teškim napastima.

Budući da svećenici iz bliza poznaju opasnosti u svoj njihovoj dubini - ta oni tvore prvu liniju obrambenog fronta Crkve - imaju stoga više nego drugi, plemenitu i duboku simpatiju prema subraći svećenicima, koji su pogriješili. Uvijek su spremni, da ovima pomognu i da im kažu po koju dobru riječ. Rado ih nose u svojoj uspomeni. Uvijek je to bio vjeran svećenik, koji je s zalutalim svećenikom progovorio posljednju riječ i bio ovlašten, da mu dade posljednju priliku, da se povrati kući. Za redovnike i laike, koji se mole za svoje svećenike, i to ne samo za one, koji su ostali vjerni, nego za sve, bit će od velike koristi da saznaju, kako se može s puta zalutalom pastiru pružiti posljednja prilika, da se povrati kući.

Odveć često, možda svaki tjedan, ponavlja se ovaj prizor na jednom ili na drugom mjestu na svijetu. Ima strašnih časova, kada je molitva neminovno potrebna. Ima trenutaka, koji su od najvećeg značenja, kada može samo jedna riječ, samo jedan stisak ruke, promijeniti odluku na dobru stranu. To je trenutak, kojega mo-

raju uočiti oni, za koje su svi svećenici, svećenici Kristovi.

Uvijek se nadje posljednja prilika. Ona se pokazuje na ovaj ili onaj način. Krist se od svojih tako lako ne rastaje. Moje je uvjerenje, da ponuda, kojom se zove nekoga natrag u zavičaj, često, vrlo često nije uzalud učinjena. Svećenik, koji se nalazi u poteškoćama, u krizi te je upravo odlučio da pobjegne, biva spašen u posljednji trenutak. Po koja ponizna molitva, po koja žrtva ponizne redovnice, koja je svoj život posvetila za posvećenje svećenika, isposluje svjetlost i milost od Boga. Mjesto da okrene ledja Spasitelju i da pobjegne, pritišće svećenik još čvršće križ na svoje grudi.

Posljednja prilika je bitka izmedju dobra i zla, izmedju mudrosti i ludosti, poniznosti i oholosti. Prizor je to bitke velikih posljedica. Bog sam zna, koliko o njoj odlučuje njezin svršetak.

Isusovci su, od kojih sam iz neposlušnosti pobjegao, bili prema meni dobri. Iz ljubavi prema Bogu dali su mi posljednju priliku i o njoj izjavljujem ovo.

Iza moga bijega očekivali su me neko vrijeme, nekoliko tjedana, ako se pravo sjećam, da mi dadu dovoljno vremena, da razmislim o tome što sam učinio. Da nisam u ono vrijeme bio tako slijep i ohol, bio bih svijestan gluposti, koju sam upravo kanio počiniti, i boli i muke, koje sam time drugima prouzročio. Budući da se nisam obazirao na više duhovne ciljeve prepustio sam se težnji za častima, koje su mi upravo bile podjeljivane, kada sam još bio u školi. Tamo su nas naučili, a mi smo dobro razumjeli, da svečano položeni zavjeti uvijek

vežu i da je sramotno i nečasno pogaziti jednom zadanu riječ. Tamo sam takodjer naučio, da je prevara niska i prosta. Ali ja sam bio tako zaslijepljen i pijan od čisto izvanjske, plitke slobode, koju sam uživao, da uopće nisam ni pokušao, da o tome mirno i pošteno razmislim. Nekoliko tjedana, koji su mi stajali na raspolaganju, da još jedanput o svemu temeljito razmislim, bilo je na ovaj način izgubljeno.

Isusovci su bili prijazni. Pater, koji je savjetovao, da me potraže, i da mi pruže posljednju priliku, bijaše moj stari prijatelj još iz doba moga studija. Bio je to jedan od ljudi, koje sam ljubio i koje sam poštivao i divio im se, a učinio mi je mnogo usluga. Bio je dobar i inteligentan čovjek. Imao je mnogo iskustva i znanja, a bio je nešto mladji od mene. Suh, blijed i uljudan, posjedovao je ličnu dražest. Znao sam, da mi je bio sklon.

Nazvao me je u mom stanu i zapitao, da li bih ga sutradan htio primiti u svom stanu? Pristao sam. Znao sam, kakav se cilj krio iza ovog posjeta pa sam bio malo uznemiren. U podsvijesti sam naslućivao, da mora sada pasti vrijedna odluka. Mislio sam, da je moja odluka vrijedna te da se ne ću više nikada natrag vratiti. Ipak sam bio svijestan, da nisam svoje noge postavio na čvrsto tlo. Sve sam pripravio za patrov posjet. Bio sam radostan, što je moj stan ukusan. Sobe bijahu obskrbljene i ukrašene skupim namještajem i vrlo čiste. Okolo naokolo bili su razmješteni antikvarni i umjetnički predmeti. Sobu sam za stanovanje dotjerao u red, a na stol sam postavio cigarete i stalak sa vinom i čašama. Osjećao sam, da bi mi bilo lakše, kad bih glumio duboku ozbiljnost i kad bi patrov posjet bio samo prijateljski posjet. Mogao

sam i tako učiniti, kao da je to najobičniji posjet.

Kada o tome danas razmišljam, posve mi je jasno, da je ova misao bila lukavo nagovaranje djavlovo. To je bila vražja lukavost. Što bi patru više otežalo njegov zadatak, nego moje utvaranje jednake vrijednosti. Kako bi njemu bilo teško, kad bi izmedju nas došlo do nekakve zapreke.

Očekivao sam dakle patra. Popušio sam jednu cigaretu i bio sam, samo se po sebi razumije malko nervozan. Pustio sam ga unutra. Moje je lice pocrvenilo od stida. On je bio prijazan, kao i uvijek. Pružio mi je ruku i sjeo. Bio je nešto nervozan, a u licu nešto blijedji, nego obično. Jasno mi je bilo, da se je smeo. Danas, kada sve puno bolje shvaćam, nego onda, ni za čas ne sumnjam, da je dugo i strpljivo molio za me - za mene se je molio - da bi mu Bog očitovao, što da mi kaže i kako da mi kaže. Bila je to za njega teža kušnja nego za me, premda nije tako trebalo biti. On je predvidio lijepe uspjehe, koje ja, jer sam bio slijep, nisam mogao uočiti.

Razgovarali smo se najprije o ovom i onom, a zatim smo došli do pravog onog razloga, zbog kojeg me je posjetio. Pošto je prošlo već mnogo godina, ne mogu se više točno sjetiti, što je rekao on, a što sam odgovorio ja. Dobro se sjećam, da je samo iz prijateljstva popušio jednu cigaretu i nekoliko puta okusio vino. Sjećam se njegovog mirnog držanja, i kako mi je u oči gledao: Da li je u njima možda još sjajila iskrica nade u mene.

Danas mislim, premda se toga ne mogu točno sjetiti, da je njegovo prijateljstvo počelo

malo po malo na me utjecati, jer sam se vrlo iznenadio, što sam samome sebi doviknuo: "Ustraj do kraja"!

Zaslijepljen slobodom, koju sam uživao, moj je razum bio zamagljen. Pater nije kod mene uspio, da stvari gledam onakve, kakve one odista jesu.

Možda se je pater godinama i godinama iza ovog razgovora često ispitivao, da li je moglo biti onda još kojeg dokaza, a da njemu tada nije pao na pamet. Može i biti, da se je često ispitivao, nije li počinio koju neopreznu pogrešku; nije li štogod rekao, što je meni bilo na žao ili me "ojadilo".

Ne, on nije ništa rekao, čime bi me povrijedio ili me bacio još dublje u moj očaj i ogorčenje. Bio je prijazan i dobar poslanik. Nitko to ne bi mogao učiniti bolje od njega.

U džepu je nosio jedno pismo. Na kraju našeg razgovora, morao je i o njemu samom po koju reći. Ovo je pismo bilo namijenjeno meni. U onom času, kad ga budem čitao, samim tim činom, ja ću biti isključen iz Družbe Isusove. Rekao mi je, da mi ga mora dati, jer je to...

Pater nije bio nimalo uzbudjen i imao je u tom pogledu pravo. Ni uzbudjivanje ni "naricanje" ne bi ništa pomoglo. Premda je u svojoj nutrini doduše bio uzbudjen, nije to izvana ničim pokazivao, već se njegova prijaznost sve više i više pretvarala u strpljivost. Tada je nadošao kobni trenutak, kada mi je morao izručiti pismo. Njegove su oči bile vlažne do suza....

Rekao mi je, kako je lako.... ne bi li se ipak htio vratiti - u kuću Kanizijevu. Bio bih

lijepo primljen... Nitko mi ne bi ništa na žao učinio... ne bih čuo nikakve primjedbe...pater provincijal me čeka... njegovo je srce tako dobro... On ima ovlaštenje, da mi za moje prekršaje podijeli odriješenje... Pater provincijal nije, niti ne može biti tvrd prema ni jednom čovjeku... No, zar ne ću ipak poći s njime... ili želim...?!

Često sam morao misliti na ovaj posljednji poziv, kojeg mi je pater upravio. Božja mi je Milost tada bila vrlo blizu. Ali, da mi je bila još bliža, zacijelo bi mi osvojila čitavo moje srce!

Tragična je to bila situacija, kad mi je pater predao pismo. Je li to samo utvara ili se još sjećam, kako je drhtala njegova ruka, koju je povukao prema sebi sve do dugmeta svoga kaputa, a tad posegnuo u džep, i konačno mi pružio pismo. Iza toga je otišao vrlo ozbiljan, smeten i blijed. Držao sam zatim nekoliko časaka pismo u ruci. Konačno sam ga pročitao. Od toga časa nisam više bio Isusovac.Moj je prijatelj otišao.

To je bila za me zadnja prilika; a iza toga su prošle godine i godine, dok nisam opet vidio Isusovca. Krist je pružio ruku prema meni, da me povede natrag, ali ja sam se izmakao; odguram ruku od sebe.

Tada sam i ja bio zaista pravi s puta zalutali pastir. Jesu li moji "prijatelji" bili zadovoljni - mislim one prijatelje, koji su me onoga časa hrabrili - što su dopustili, da je došlo do loma, do katastrofe?

S puta zalutali pastir prije ili kasnije uvidi, da korak kojeg je poduzeo, nije nikako

ugodan, premda su ga njegovi "prijatelji" uvjeravali o suprotnome, da ga ne bi zbunili.

Njegov bijeg prema nepoznatom pravcu jest zapravo traženje samoga sebe, a to djeluje uvijek više odbojno, nego li privlačivo. Osim toga sve je vjerojatno, da će taj zalutali pastir biti uvijek namrgodjen drug, nevjerojatno velika muka za svoje nove drugove, a veliki upitnik za samoga sebe.

PROBIJAO SAM SE KROZ ŽIVOT

Svećenika, koji je raskrstio sa svojim poglavarima i napustio svoj svećenički stalež, susreće najprije briga za njegov svakodnevni kruh. S ozbiljnošću je i teškoćom predvidio ovaj problem, ali se tješio: "Naći ću ja već medju ljudima svoj put, kad se budem s njima našao rame uz rame. Što rade drugi, radit ću i ja."

Ali ubrzo uvidja, da on u svijetu s drugim ljudima jedva može stajati rame uz rame. Nije izučio nikakvog zanata, da bi u svijetu mogao zauzeti neko pristojno mjesto. Niti je inžinjer niti bibliotekar niti tehničar. Ne raspolaže ni preporukama ni svjedodžbama, koje su vrijedile u njegovom prijašnjem radu. Nikako se ne može snaći, da nadje zadovoljavajuće zaposlenje. Njegova je sposobnost vrlo ograničena i jedva jedvice može pokazati svoj talenat pred ljudima. Njegovo znanje je prije svega iz područja teologije, filozofije, klasike i povijesti. Samo rijetko kada raspolaže tako izvanrednom sposobnošću, da se za kraće vrijeme može održati kao novinarski pisac.

Svećenik, koji je svojstveno kao svećenik pisao knjige i sastavke, ubrzo uvidi, da je sasvim drugačije zadovoljiti katoličkog nakladnika ili redaktora, nego li zadovoljiti nekatoličkog nakladnika ili redaktora. Kad pošalje rukopis, obrzo ga dobiva natrag s riječima,koje prouzrokuju očaj. Klerikalan stil, klerikalan način mišljenja previše su očiti, često i temeljni. Njegovo znanje, njegova logika, kao i sklonost prema izlaganju i razjašnjavanju nikako se ne slažu sa zabavnom literaturom.Kod prvih će se svojih pokušaja, da si osigura životnu egzistenciju, zalutali pastir očito sresti s nizom neuspjeha. Može biti ne znam kako mudar, ipak će biti prevaren od lukavih i starih trgovaca, i lako će pasti kao plijen varalica.

Kratko iza kako sam napustio RED ili DRUŽBU, doživio sam radost, da mi je jedna vrlo uvažena naklada preuzela rukopis jednog psihološkog djela, kojeg sam u žurbi sastavio. U ovom svom izvanrednom uspjehu vidio sam dokaz, da mi se konačno uspjelo probiti kroz život. S velikim sam zadovoljstvom naslučivao, umišljao si, kako će se na veliko štampati i izdavati ova moja knjiga. Ali, ovaj moj triumf nije dugo trajao. Nakladnik je raspisao natječaj. Ja za ovo svoje djelo nisam dobio ni pare. Iz pristojnosti poslao mi je nakladnik dvanaest primjeraka mojeg djela. Drugi primjer za to, kako s puta zalutali pastir biva prevaren: neki moj prijatelj, koji je raspolagao s nešto kapitala, kupio je prodavaonu duhana u nekom velikom gradu. Odlučio je biti vrlo lukav i štedljiv. Raspitao se najprije za promet, kako je uspijevao za njegova predšasnika, posavjetovao se sa stručnjacima, da li se isplati preuzima-

nje ove trgovine i što bi sve trebalo s time u vezi poduzeti. Kad se konačno uvjerio,da je sve barem u nekoj mjeri povoljno, kupio je prodavaonu. Ali je za nekoliko tjedana morao ustanoviti, da se grdno prevario. Prevarili su ga. Oni, s kojima se upustio u trgovinu bili su lukaviji od njega.

S puta zalutali pastir, koji je razočaran uvidio, da se ne može kroz život probiti kao pisac, pokušava to kao trgovac.

Nada se, da će mu uspjeti prodavati sprave za usisavanje prašine i pranje rublja. Ali i ova mu se nada izjalovljuje. Ne manjka mu snage, ali mu manjka znanja. Drugi to mogu učiniti, ali on ne može.

Tada dolaze sretni dani: nečijim posredstvom dobio je namještenje u jednom uredu. Položaj izgleda odličan i obećaje mu sigurnu egzistenciju. Sjeda uz pisaći stol i započinje raditi. Ohrabruje samoga sebe, da će konačno naći mir, samo ako bude brižljivo obavljao svoj posao.

No, nalazi li on stvarno mir? Ostali, koji s njime rade u istom uredu neobično ga promatraju. Neki, koji su oštrijeg oka opažaju,da u njemu ima nešto "neobičnoga". Pokojom ga prilikom pitaju, gdje je ranije radio.

S puta zalutali pastir, ma kako bio hladnokrvan, ipak gubi ravnotežu zbog stalnih primjedaba, koje se dobacuju na njegov račun, a i zbog toga što mu postavljaju ovakva pitanja. Često se zapitkuje, hoće li oni odgonetnuti istinu. Neki činovnici imaju hrska prezimena. Sigurno su katolici. Mora im se maknuti s puta. Mučio se i naprezao, da ustanovi, da li ga mož-

da njegovo odijelo ili njegovo ponašanje izdaju, da je ranije bio svećenik. Njegovo nepovjerenje postaje iz dana u dan sve veće. Odlučuje, da će nositi upadna odijela i pustiti s brkove, samo da bi izgledao što je moguće više neklerikalan.

Ali ovo, što bi on htio postići, u jednu je ruku dobro, a u drugu nemoguće. Uzalud pokušava, da uništi svoj svećenički izgled. Rad na svome karakteru kroz onih petnaest ili dvadeset godina, sve od dana kada je prvi puta stupio u sjemenište, pa sve tamo do zadnje sv. Mise, koju je odslužio, ne da se tako lako uništiti. Još manje može zaboraviti mnoge uspomene i sjećanja, koja su se tako živo utisnula u njegovu svijest i podsvijest i nemoguće je govoriti, misliti i vladati se, kao ostali ljudi. U dnu svoje duše spoznao je odveć tragično iskustvo, koje nadilazi sve druge ljudske tragedije: a to sve radi toga, što je u bijegu pred Bogom, a taj bijeg ostavlja duboke tragove.

Kada je zakoraknuo u svijet, mislio je, da je običan čovjek kao i svi drugi. Ali, gadno se je u tome prevario. Drugačiji je on čovjek; on je označen. A drugi to vješto primjećuju.

Kad sam radio kao psihijatar, često se dogodilo, da mi je pacijent usred pregledavanja rekao: "Vi izgledate i govorite kao katolički svećenik!" A oni, koji su to znali ustvrditi, često i nisu bili katolici, Protestanti i Židovi pronalazili su u mome ponašanju nešto čudnoga. Mnogo godina, iza kako sam napustio isusovački Red, smatrali su me mnogi ljudi, koji ipak nisu ništa znali o mojoj prošlosti, još uvijek za zakukuljenog svećenika. Koliko li ima istine u tome, barem na oko, u staroj onoj poslovici: "Jednoć svećenik - uvijek svećenik!"

S puta zalutali svećenik u takvom velikom uredu nikad ne može naći svoga mira i svoga pokoja. Uvjeren je, da su ga konačno ipak prepoznali i da o njemu ovako govore: "Taj i taj je bio nekad katolički svećenik!" Posljedica toga je: on opet napušta svoj položaj.

No konačno mora svakako pokušati, da dođje do novca. Ta on mora živjeti! Očajan traži ga ovdje i ondje. Znade, da i za njega imade zadnjeg utočišta; da bi mogao provoditi život makar bijedan, može se obratiti na za to određene organizacije. One će ga pozvati, da drži predavanja i da pripovijeda svoju životnu povijest. Strah ga je poći ovim putem. Ovaj mu je način "prosjačenja" ispod časti. Svijestan je, da je konačno zalutao u ćor-sokak. Poznavao sam s puta zalutale pastire, koji su radije umirali od gladi, nego li širili propagandu protiv Crkve, kojom su mogli postati glasoviti.

S puta zalutali pastiri, koji žive od milostinje, što je primaju iz ruku neprijatelja Crkve - od onih, koji mrze Rim i Papu - moraju često puta doživjeti mnogo šta ponizujućeg. Jasno, da ih oplakuju, tapšaju ih po ramenima, ali ih ne poštivaju i ne iskazuju im ni iole povjerenja. Upravo im srsi tijelom prolaze, kad čuju, kako ih ovi nazivlju "raspopima". I premda vide neprijatelji Crkve, da ih s ovim nazivom vrijedjaju, ipak ih i dalje tako nazivaju. Donose im papire, da na njima ispišu svoje izjave, a na kraju ih pohvale, da su bili "vrlo objektivni" i rezervirani. Njihovi im "prijatelji" mogo obećavaju, ali na ispunjenja ovih obećanja moraju jadnici dugo čekati. Vrlo ih često baš ovi njihovi "obožavatelji" prevare.

Sjećam se, da me jednom zgodom pozvao neki pastor - kojoj je sekti pripadao, ne sjećam se više - da održi jedno predavanje o "grijesima moje Crkve". Prije nego li sam se odazvao, raspitao sam se naravno, koliko će iznositi honorar. On mi je rekao, da će se iza mojeg predavanja za me skupljati novac. To mi je bilo pravo. Usprkos svega toga, gledam sam u tu stvar s nekim nepovjerenjem. Da se osiguram, uzeo sam sa sobom jednog mog dobrog prijatelja - isto tako s puta zalutalog pastira. On je trebao što budnije paziti i bdjeti nad mojim financijskim interesom.

Imao sam utisak, da je moje predavanje odlično uspjelo. - O, kako mi danas izgleda tudjom riječ "odlično" u ovom značenju. - Kapela bijaše dupkom puna. Moji su slušatelji zijevali, kad sam "udarao" protiv Rima.

Kad sam zatim sjeo na svoje mjesto, popeo se pastor na propovjedaonicu i počeo je na moje veliko zaprepaštenje bestidno i ponizujuće o meni govoriti. Oklevetao me je. Takva što još nisam nikad doživio. Govorio je nazočnima, da me je upoznao onda, kada sam spao na to, da nisam imao ni korice kruha, da njom umirim glad. Nadalje im je govorio, da me je vidio s ološem društva, kao lovljena bjegunca. Naravno, da se danas ne mogu više sjetiti svake njegove riječi, ali je bilo oi prilike ovako, kako sam iznio. Tada se je pozvao na dobrotvornost nazočnih. Sada je započelo sabiranje novca za siromašnog prijatelja.

Htio sam ustati i reći ljudima, da je pastor izustio lažne riječi, ali me je nešto zadržalo: najvećim se dijelom ovo "nešto" sastojalo iz straha, da bi time mogao izgubiti sa-

brane novce, a osim toga nisam htio svratiti na se pažnju. Sabiranje je započelo. Primjetio sam, da je na tanjur palo mnogo banknota. Čuo sam zveket srebrnog novca, ali sam vidio još i nešto drugo. Pastor je išao za čovjekom, koji je sabirao novce, i čim je pala koja banknota na tanjur, on ju je izvadio. Pogledao sam svog prijatelja. I on je primjetio, što se odigravalo, ali nije mogao ništa za me poduzeti. Kada je sabiranje novca završilo, nije se na tanjuru nalazilo više ni prebite pare.

Debelim sam očima pogledao pastora i zapitao ga, gdje su novci. Prezirno me je pogledao. "Kako?" zapita on. "Ta što ste vi očekivali? Zar neznate, da se mora kapela obnoviti. Za mene je sabirao neki stari čovjek. On je sve to vidio i sve to čuo. Stresao je glavom i smijao se. Jamačno je već često sabirao novce za s puta zalutalog pastira, koji je na sličan način bio prevaren.

S puta zalutali pastir je za nedostojno vladanje i za zapostavljanje osjetljiviji, nego ostali ljudi. Teški udarci života vrlo ga duboko i oštro ranjavaju. Obično nije tako otporan kao ostali ljudi. Izgleda, da ga nesreća neprestano prati. Za njega postoji tako malo mogućnosti, da bi na pristojan način mogao zasluživati kruh, te svako novo razočaranje postaje u njegovim očima velika tragedija. Zar je dakle napokon čudno, da su neki na tom putu pali i zapali u najdublji očaj.

Kad bi si katolički laici predočili muke i nevolje, u koje upadaju zalutali pastiri u svom životu, ne bi osjećali prema njima nikakve zloradosti. Ako se raduju, što je zalutali Pastir zapao u nevolju, time samo pokazuju, ka-

ko nisu slični Kristu. Jer Krist nas je učio, da sve one, koji trpe, ljubimo i da im pomognemo. Krist je ljubio siromahe. Možemo li uopće sumnjati u to, da je njegovo milosrdno srce puno brige za svoje ranjene, s puta zalutale pastire?

Znaš li ti, predraga sestro, da, dok ti to u tihu večer čitaš, mnogi svećenici tako siromašno lutaju naokolo bez zavičaja, da moraju slijedeću noć provesti u beskrovnom zakloništu s ološem društva? Tamo na zamazanom drvenom krevetu u dupko punoj spavaonici u smradu i suzama leži pater Z., koji ti je možda jednoć oprostio grijehe i podijelio sv.Pričest.

Pokušaj jednom, da si ga predstaviš,kako se muči i bez sna leži na svojem krevetu, u svom iznošenom i otrcanom odijelu, ružno potšišane i neuredne kose, neobrijana lica i nabreknutih očiju. On nema ama baš nikakvih prijatelja za koje bi znao. Nema novaca, a budućnost mu nimalo nije osigurana. Dok on jadikuje, njegov susjed na obližnjem krevetu psuje, jer da mu ovo jadikovanje izmamljuje suze. Kada nadziratelj zakloništa obilazi naokolo uz slabu svjetlost, baca i na njega pogled, a u njemu gleda skitnicu isto tako, kao i u svakome drugom čovjeku.

Ali on nije skitnica, on je Božji pomazanik, svećenik!

A sada konačno pustimo krila našoj fantaziji. Zamislimo se za čas u to, kako se u takvoj zgodi pokazuje bratska ljubav: nadzirateli je završio svoju rundu; u sobi je sve tiho, samo se čuje tiho mrmljanje i uzdisanje nesretnih, siromašnih ljudi. Ali tada stupa druga osoba u dvoranu, pojava sijedog starca sa kapucom. Prepoznajemo odijelo svetog franjevca, njegovo blijedo, prijazno lice. Tiho ali brzo prolazi uz krevete, te se zaustavlja kod onog kreveta, na kojem leži pater Z. Nekoliko ga časaka promatra, a njegovo se lice sja od sreće.

Klekne kraj postelje, podigne ruku s puta zalutalog pastira na svoje usnice, stavlja svoju ruku oko njegovih ramena, gladi bore na njegovom čelu.

Zatim franjevac ustane i polazi van, da donese zdjelu s vodom i ručnik. Evo ga uskoro opet ovdje. Sada se marljivo zaposlio sa zamazanim čarapama i poderanim cipelama, koje je izuo s nogu nevrijednog svećenika.

I dok pere izranjene noge, na oči mu kapljju krupne suze. Poljubi noge, koje bježe pred Kristom.

Mislite li, da se franjevac veseli nad nesrećom s puta zalutalog pastira? Zar bi on mudro klimao glavom, promatrao uništenog brata i govorio: "To sam si i mislio!" Ili mislite li, da bi sin svetog Franje rekao nadgledniku, koji je patra Z.ovamo smjestio, da je krivo učinio i da ga mora odmah baciti na ulicu, da tamo od gladi umre?

Ne želim dalje fantazirati. Veća mi je želja prisluškivati molitvu, koju šapće sin svetog Franje, dok kleči pokraj postelje: "Preljubljeni učitelju", čujem ga kako šapće, "dobri, strpljivi pastiru, ovdje je jedan. koji je Tebe mnogo ljubio, dok je bdio nad Tvojim stadom. Sada se nalazi u krajnoj opasnosti,ali on Ti je još uvijek vjeran. Ja ga ljubim i po-

štujem, jer on pripada Tebi. Odvedi ga na moje mjesto, a mene ostavi ovdje na njegovom mjestu, da trpim ovu samoću, nevolje i glad."

VELIKA PROVALIJA

Provalija, koja nas dijeli jednog od drugog je velika, duboka i široka. Na jednoj strani nalazi se s puta zalutali pastir,a ima ih i više. Na drugoj strani stojimo mi.

Najveći dio njih gleda prema nama s nekim osjećajem straha i s mržnjom. Sumnjivo nas promatraju. Što više godine prolaze, to šira biva i ova provalija. Tako ne bi smjelo biti. Mi smo kroz sve vrijeme smeteni i bivamo još smeteniji, što više rastemo u ljubavi Božjoj, jer naši se s puta zalutali pastiri vraćaju natrag i ne pridružuju nam se. "Što se je s njima dogodilo?" često zapitkujemo, "zašto se ne vraćaju natrag?"

Neki katolici, koji dublje misle,nameću si u ovom razgovoru sa samim sobom još i treće pitanje: "Da li smo i mi sami možda na bilo koji način krivi, što se oni ne vraćaju natrag u svoj zavičaj?"

Svećenik, koji čita ovu knjigu, a slučajno ima po kojeg brata svećenika, koji je zalutao s puta; redovnica, čiji je brat napustio svoj Red; ili bilo koji starac, čiji je sin okrenuo ledja svojoj zajednici, sigurno će me sada zamoliti i to, da bi načeo i ovo pitanje i iznio, kolika je naša sukrivnja, da se širi ponor izmedju nas i naših svećenika, koji su napustili svoje svećeničke dužnosti i koji se

sada nalaze u poteškoćama i nevoljama.

Želimo se ponajprije zapitati, što se odigrava u srcu i umu jednog s puta zalutalog pastira. Da jasnije formuliramo: "Što se je dogodilo s jednim takovim svećenikom, zašto se on ne vraća?"

Misao, da oni koji su ga ranije poznavali i rado vidjali, njemu sada okreću ledja, ova misao zadaje s puta zalutalom pastiru najdublju i najdugotrajniju bol. To je najpotresniji osjećaj. To truje njegovo srce i sveudilj ga ogorčava, To probudjuje u njemu nepovjerenje, strah i mržnju.

Napokon uzmimo, da ga muči ova misao. S puta zalutali pastir osvrće se uvijek natrag - bilo na ovaj bilo na onaj način, ali gotovo uvijek promatra svoju prošlost -, sjeća se starih vremena, kada su ga svi oni medju kojima je živio, štovali i ljubili. I njegovi su rodjaci - prije svega njegovi roditelji - s njime i s njegovim zvanjem bili ponosni. Djeca su u župi gledala u njega s puno povjerenja, smijala su mu se i ljubazno ga pozdravljala,kada ih je sreo na cesti. Stari ga je svijet sa strahopočitanjem pozdravljao. "Hvaljen Isus, velečasni!", a starice su molile za blagoslov, kada je prolazio pokraj njih. Svagdje su ga u župi, kud god je dolazio u posjete, svi lijepo primali. Vjernici su ga radi njegovih propovijedi, radi njegove dobrote i blagosti u ispovijedaonici jako voljeli, jer on ih je tako blago opominjao i hrabrio.

U onim danima imao je medju laicima mnogo, vrlo mnogo prijatelja. Medju mladim klerom ima dobrih drugova i sudruga iz školskih dana, a medju starima ima ih mnogo, koji su ga uvijek

susretali s najboljim željama i s kojima je rado popušio koju cigaretu i igrao karte.

Tada je susretao samo prijazna lica - sad ih opet susreće i gleda pred sobom, ali kako li su se promijenili!? Osjeća se okružen neugodnim i prijetećim pogledima i prezirnim smiješkom. Samo u jednom kutu one stare slike, tamo, gdje sjede njegovi roditelji i najbliži rodjaci, nalazi još dobrog razumijevanja, inače nigdje. Da, pače na licima svojih najbližih rodjaka prepoznaje crte stida i zabrinutosti.

"Oni neće ništa više da o meni znadu", misli on uznemiren. "Gledaju u meni odmetnika, kao nekog vojnog bjegunca, ljagu za obitelj i za njih. Prema meni su puni nepovjerenja i ne žele mi ništa dobroga".

S vremenom postaje njegova mučna misao, da ga drugi naime mrze, slabija, ali na njezinu mjestu raste jedva iskorjenivo uvjerenje, da je svaki katolik njegov smrtni neprijatelj. Takav, s puta zalutali pastir pada, kao plijen svojeg vlastitog nepovjerenja. On si počinje na neki način utvarati, da ga svi progone.

Premda su meni, kad sam i ja bio napustio pravi put, neki katolički prijatelji odavali poštovanje i gojili prema meni povjerenje, ipak sam općenito prema katolicima bio nepovjerljiv i sumnjičavo sam ih promatrao. Živio sam neprestano u strahu, da će me orobiti ili napasti.

Sjećam se da sam tada bio najmio veliku blagajnu od nepregorive i tvrde tvari, u kojoj sam čuvao svoje rukopise iz straha, da ne bi katolici provalili u moj stan i ukrali rukopise. Kada sam kasno u večer vidjao nekog

mladića, kako se naokolo kuće šeće, - koji je posve bez zle namjere možda čekao na svoju djevojku, - odmah se probudila u meni sumnja da vreba, da mi nešto zla počini. Kada su katolici prisustvovali mojem predavanju - samo onda, kada je tema bila usmjerena na psihologiju - rekoh samome sebi, da su došli samo zato da me uhode.

Ja sam naravno proživljavao stvar - a mislim, da takve doživljava svaki otpali pastir, koje su izgledale, samo da u stvari opravdaju moj strah, da me mrze svi, gotovo svi katolici, kako laici tako i svećenici. Bilo je katolika, koji su me neopreznim i nepromišljenim načinom vrijedjali, ali nisam dakako imao pravo, što sam od pojedinačnih iznimaka zaključio nepovjerenje prema svim katolicima.

Navest ću ovdje nekoliko primjera - možda će koristiti onima, koji se pobliže žele baviti ovim pitanjem.

Ubrzo iza kako sam bio pobjegao iz reda, zamolio me je jedan s puta zalutali pastir, da li bi mjesto njega htio primiti jednog svećenika, da bih s ovim uredio neke stvari. On je odlučio, da se ne sastane lično s ovim svećenikom te je radije dopustio, da se pomoću trećeg obavi ovaj posao.

Kada je mladi svećenik došao u moj ured primio sam ga s pravim poštovanjem. Bio je vrlo nervozan i naprosto se nije mogao snaći. Bijaše to dobar, marljiv svećenik, ali, sam odmah primijetio, da je prema meni bio pun nepovjerenja. Razgovor baš nije tekao u odveć ljubaznom tonu. Bio je ponešto rasrdjen, jer je naslutio, da izmedju njega i onog s puta zalutalog pastira, čije sam interese zastupao, sto-

jim ja, a to nije bilo slučajno. Bio bih tada zaista radostan, da se je onaj s puta zalutali pastir vratio u svoj Red.

Tada je slijedio epilog. Svećenik je pričao drugima o onom što smo se razgovarali, a ja sam kasnije saznao, što je on njima govorio. On je posve otvoreno izjavio - barem su meni tako pričali -, da je u mom uredu imao osjećaj, kao da se u sobi nalazi vrag. Ova me je izjava ranila i žestoko ogorčila.

Jer sam baš u ovoj sobi nastojao, da katolike koji su postali ravnodušni, ponovno privedem k pravoj vjeri. Upravo sam u ovoj sobi nastojao iz svih petnih sila, da umirim i ohrabrim nezadovoljne svećenike.

Pokadkad sam primao od katolika strašna pisma. Tu nije bilo ni traga pristojnosti, a bila su još osim toga prožeta lažnim kršćanskim milosrdjem. Ova su me pisma ranjavala i ogorčavala. Najružnije je pak bilo to, što su oni time još više proširivali provaliju, koja me je dijelila od prave kuće.

Smatram dužnošću svakog pojedinog katolika, da mišlju, riječju i djelom odstrani iz glave palog pastira krivu predpostavku, da ga mrzimo, pa da naprotiv dokažemo, da to nije tako.

Mi moramo pokazati s puta zalutalom pastiru, da ga niti ne mrzimo niti ne podcjenjujemo, nego da ga naprotiv imamo u dobroj uspomeni i da naša srca kucaju simpatijom i ljubavlju prema njemu. Tako će konačno nestati one široke provalije, a on će se opet povratiti u svoju očinsku kuću.

Upravo isto onako, kao što moramo čuvati

srce čistim, tako trebamo i naše misli čuvati čistim, inače ne ćemo shvatiti, što je naša dužnost i što je pravda. Mi moramo u svako vrijeme praviti razliku izmedju grijeha i grešnika. U sumnji - i tu možemo samo sumnjati - da je s puta zalutali pastir grešnik, moramo ga ipak u našim mislima uvijek izuzeti od grijeha. Mi dakako mrzimo izdaju, krivu nauku, srditost, neposlušnost, ali mi ne smijemo zato prezirati ni Tomu, ni Pavla ni Petra.

Toma je brat vjernoga svećenika. Zar ga njegov brat više ne ljubi? Naprotiv, ljubi ga, još više nego li prije i moli se za njega dan i noć.

Pavlova je sestra redovnica. Zar ga ona više ne ljubi? Ona ga ljubi više nego li ikada prije. Svaki je udarac njezina srca molitva Kristu za njezinog dragog brata Pavla.

Petrov je otac dobar katolik, koji svake nedjelje, a možda i dnevice dolaze k sv.Misi. Da li je zaboravio svoga sina? Da li ga je izbacio iz svog srca? Ili se blistaju suze u njegovim očima, kad misli na to kako samotno i bez cilja živi sada njegov mladić?

A zatim rodjaci, prijatelji i školski drugovi Tomini, Pavlovi i Petrovi. Da li su se oni zaista odvratili od zalutalog pastira? Bez sumnje, nisu! Samo se po sebi razumije, da su oni žalosni, jer je njegov prijatelj ili rodjak zalutao s pravog puta, ali ga zbog toga nisu zaboravili, niti su pokidali sliku, koju su od njega dobili. Većina ih se nada, da će se on uskoro opet natrag vratiti. Oni već sada misle, što će mu onda reći, kako će ga prijatno susretati.

Toma, Pavao i Petar sigurno bi dobro uči-

nili, kad bi popravili svoje mišljenje te da bi se uvjerili, da i stariji i mladji svećenici, koji su ih poznavali i ljubili, čvrsto prianjaju uz njih. Svećenici nisu takvi! oni su spremni svakome oprostiti, svakoga razumjeti. Svećenik - a time mislim gotovo sve svećenike - ima u svom srcu duboku, bratsku sućut prema svome bratu, koji se nalazi u nevoljama; pa ako i nije možda tako plemenit kako bi trebao biti, ipak nije nikada tvrd i prije svega ne pozna mržnju.

Sve u svemu: mi moramo prema našim s puta zalutalim pastirima biti pristupačni i prijazni, pa ma gdje ih i ma kada susretali.

Sjećam se, da je neke večeri iza svršetka moga predavanja došao poslužnik k meni i rekao mi, da pri izlazu čekaju na me dvije gospodje. Ja sam ga zamolio neka mi ih dovede do katedre, jer još moram odgovoriti na niz pitanja, koja mi slušaoci postavljaju nakon predavanja.

Kad su obje gospodjice došle bliže, bacio sam na njih jedan pogled i nejasno sam se sjećao, da sam ih već ranije negdje vidio. Bile su obadvije vrlo dobro odjevene. Ostale su stajati po strani i čekale, dok se ja ne oslobodim od zapitavača. Tada su mi se smiješeći približile. Pružile su mi ruke i rekle: "Patre, da li nas se još sjećate? Mi smo tada studirale u susjednom kolegiju." Tada sam ih prepoznao. To su bile dvije odlične učenice, o kojima sam kasnije ne mnogo što čuo. Bile su oba dvije udate i stanovale ovdje u gradu.

Čule su o meni i kada su pročitale oglas o mome predavanju, došle su, da pozdrave staroga prijatelja. Bile su dobre katolikinje.

Ja sam nisam bio tako obučen, kako su me prije poznavale, jer sam sada nosio laičko odijelo. I mojem predavanju nije ništa podsjećalo na ono, što bi se očekivalo od svećenika.

Ali prošlost i slatke uspomene iz studentskih dana bile su im vjernike. Kao katolikinje nisu mogle odobravati sadanje stanje. Ali one su u djetinjstvu naučile vjeru u svećeničku ljubav. Bile su prema meni prijazne. Nisu se odvratile od mene i nisu pokazivale nikakve mržnje, naprotiv, bile su pune strahopočitanja i privrženosti. Obadvije mlade dame pomogle su mi svojom sklonošću, da premostim provaliju, koja me je, kao s puta zalutalog pastira dijelila od moje braće.

NAŠA BAŠTINA

Ja mislim, da se većini nama dešava, da kadgod nešto pronadjemo u našem posjedovanju, ne možemo to nigdje pravo smjestiti. Odakle to imam? Kako je to k nama došlo? Mi to naprosto ne znamo. Ali to je tu, u mojem vrtu, u mojoj kućici, ili pak to pronadjem medju odijelom i mi smo veseli, što to posjedujemo.

Malenkost, koju sam ja nedavno našao, bila je jednaka dugoželjkovanom cvijetu, koji je iznenada nikao u mom vrtu, jednom skromnom lijepom cvijetu, koji, kako je došao u moje posjedovanje, tako će i ostati kod mene.

Otkako je Nasljednik Petrov prema meni bio dobar i oprostio mi i zauzeo se za mene, mnogo sam ga bolje i upoznao. Sada marljivo pretražujem dio Evandjelja, u kojem on igra

ulogu. On je - prema Mariji najsvijetlija ličnost - medju ljudima. Nitko nije pokazao toliko vjere i ljubavi. Sve to što on iz dana u dan govori i čini, smatram ja kao za mene namijenjeno; o tom ću s najvećom pažnjom studirati. On je vodja, kojeg mi je Krist dao. Pred oko dvadeset godina stajao sam sam samcat na obali morskoj - njegov čamac nalazio se na pučini morskoj - i nitko ga nije zvao. Kad sam ga konačno nazvao, došao je ravno k meni, i ljubazno me ukrcao. Da li je čudno, ako ja sada njemu pripadam?!

Nasljednik Petrov je mudar i moćan i prije svega je "srce". Pametnije je i prijaznije, nego li mi. On je naš otac, koji bdije nad našom baštinom. Govori nam o toj baštini i zorno nam je prikazuje i riječju i djelom. Ova baština je kršćanska ljubav.

Nedavno sam primio od jedne katoličke, vrlo dobre katoličke spisateljice pjesmu, kojoj je tema bila strašan postupak s kardinalom Mindszentyem. U ovoj su pjesmi bili izraženi osjećaji, koje bi mnogi ljudi nazvali plemenitima. Poštivala je Boga, da bi osvetila zlo, što se je kardinalu nanijelo i da On slomi njegove neprijatelje.

Isti dan kad sam primio ovu pjesmu, pojavile su se u štampi riječi u sličnom duhu zla djela. A kako je reagiralo njegovo široko, prijazno srce? Nazivlje li i on u toj stvari osvetu Božju? Ne, pače moli za spas neprijatelja kardinalovih i zamolio je i nas, da se i mi tako molimo, da bi se po posredovanju Marijinu oni, koji gaze slobodu i pravu ljudsku savjest došli do spoznaje i prave ljudske uvidjavnosti.

Nitko ne razumije bolje od mene, da nasljednik Petrov ne će nikad moliti, da bi satro Bog njegove neprijatelje. A zar nisam ja sasma protivno radio, jer sam svojim spisima nastojao potkopati papin ugled u svojoj zemlji.

Sveti otac ne moli za uništenje s puta zalutalih pastira, naprotiv, on se ponizno moli, kao i svi drugi, da bi se oni ponovo vratili u očekivani dom. Njegove oči, koje su od dugog očekivanja možda i bolesne, sjaju od radosti, kada se jedan s puta zalutali pastir ponovo vrati u očinsku kuću.

Naša je baština kršćanska ljubav, Prvenstvo i dužnost pomagati drugima. To je jedna i jedina katolička baština. A ta je neiscrpiva. Što se više prosipa, to biva veća. Nje ima u preobilju za svakoga i ako nam je naša porodica osobito mila, tada trebamo u nju pustiti i zalutale pastire, i moliti za njih, naše sveće-nike, koji su u neprilikama, i pomoći im što im bolje možemo.

Prvo i najjače sredstvo je molitva. To mi svi znamo, ali papa, naš vodja i otac, podsjeća nas na to još jednom u svojim nedavno izgovorenim riječima: "Ima li išta, što se molitvom ne bi moglo postići?" Što ne bi mogla postići pouzdana molitva nevine i pokorničke duše, kad je izgovorena u ime Kristovo i kada je prate dobre želje i dobra djela."

Pošto ću se u ovoj knjizi direktno ili indirektno još opširnije pozabaviti sa neprestanom i srdačnom molitvom za zalutale pastire, ovdje ću ponajprije, koliko to uzmognem, nadodati druga pomoćna sredstva, pomoću kojih bi naša molitva postala praćena dobrim djelima,

kako je to zatražio nasljednik Petrov.

Mislim, da je važno pitanje kako mi možemo pomoći s puta zalutalim pastirima? Mogu najjednostavnije i najiskrenije odgovoriti, ako progovorim iz svog vlastitog iskustva o onim stvarima, koje su meni pomogle. Mislim pri tom na okolnosti, koje su mi utrle put u moj zaviča.. Njih su razdjeljivale mnoge godine, ali su kroz sve to vrijeme imale zajedničku djelatnost.

Moje se obraćenje nije dogodilo iznenada, ono bijaše, koliko ja mogu procijeniti, plod mnogih utjecaja, od kojih je bila najveća milost, koja mi je bila podijeljena po molitvi.

Jedna od okolnosti, koja mi je pomogla - i napominjem je na prvom mjestu, - bila je činjenica, da su dobri ljudi, kako svećenici, tako i laici od početka mog lutanja, pa do svršetka ostali prema mojoj obitelji prijazni i uvijek odani.

U tom pogledu je potrebno da razjasnim, kako je "odbjegli" svećenik u velikoj brizi, kako će se postupati sa njegovom obitelji, čim se bude saznalo za njegov bijeg. Ako se prema njoj postupa hladno, pita se on, da li ju time bojkotiraju ili preziru i ponizuju? Ili ako se prema ovoj obitelji vladaju, kao da se nije ništa dogodilo, susreću je s istom dobrom voljom i istom ljubavlju kao i prije? On znade, da njegov stav ne može nitko odobriti, ali se nada po svom najboljem znanju - da ne će govoriti sa svojima o toj stvari i time im zadavati bol.

Na sreću je svatko prema mojoj obitelji bio prijazan; uvijek su se prema njoj vladali,

kao da se nije ništa dogodilo neobično, pa sam bio naročito veseo, jer mi je moja majka poručivala sijaset prijaznosti i ugodnih vijesti. Neka pisma "puna novosti", koja su se odnosila na mene, primao sam pače i od starih prijatelja. Drugi su nudjali, da pohodim njihove rodjake, koji slučajno stanuju u istom gradu. Za Božić sam primio mnogo čestitaka, a i skromnih poklona. Ali najviše su me u prvim strašnim danima dirnula pisma od kuće, u kojima su mi javljali o posjetima svećenika punih razumijevanja.

Ovdje ću samo spomenuti mog starog magistra u novicijatu, koji je usprkos svoje strogosti i poniznosti ostao kod moje majke i popio s njom čašu čaja. S puta zalutali pastir je vrlo tankoćutan prema ovakovim plemenitim gestama, time se njegov duh, kao i njegovo srce okrepljuje, štoviše, kadkada mu slične stvari izmamljuju suze.

Osobito mi je nadalje pomoglo postojano i iskreno prijateljstvo s jednim zaista neobičnim katolikom. On bijaše sposoban trgovac, srednje dobi, vrlo ugladjen i ljubazan u nastupu. Dnevno se je pričešćivao, bio je duboko religiozan i vrlo pobožan. O meni je znao sve: da sam napustio Isusovce, da sam excomuniciran, da sam pisao izdajničke, ružne i oštre spise. Ali sve to, čini mi se, nije ni malo priječilo njegovu kršćansku bratsku ljubav. Nikad se nije usudio, da me prekorava, a niti da mi dade kakav dobar savjet. On je jednostavno u mojoj uspomeni ostao kao sjećanje na bolje dane. Kad je obolio, dao me je pozvati k sebi. Tjednima nije ništa spavao; zapitao me je, da li bih mu mogao svojim psihološkim znanjem pomoći. Ako to ne bi uspjelo, za njega više nema spasa, mislio je on. Sjep

sam kraj njega, a on je zaspao i nekoliko sati zatim spavao.

Upoznao sam ga skroz na skroz. Tek sada mi je posve jasno, koliko se je za mene molio i kako mi je puno time pomogao.

Zar je za njega bilo ne pametno, ispod časti družiti se sa zalutalim pastirom? Zar je možda u tome pogriješio? Mogu još samo nadodati, da je sve radio za Krista!

Dao Bog, da svaki zalutali pastir nadje takvog prijatelja!

Kad već govorim o prijateljima - bit ću ipak vrlo kratak - moram spomenuti još jednog drugog čovjeka, koji mi je svojim pismom postao vrlo pouzdan, intiman i povjerljiv. To je bio neustrašiv, dobroćudan, ugladjen starac osamdesetih godina. Došao je k meni "kroz moja vrata", to će reći: u svojim se pismima ljutio na biskupe, koji su bili pohlepni i neobuzdano težili za vlašću i na jedan ili drugi poznati skandal, kojeg sam ja poznavao.

Nakon odprilike godinu dana, kada je već naše prijateljstvo bilo dosta učvršćeno, započeo se zanimati za moj duhovni napredak. Da li još uopće nešto molim? da li još idem k Misi? Da li zaista mislim na to, da potražim put i način, da se na "laki način" opet izmirim s Crkvom?

Vrlo sam se začudio zbog ove prekretnice, ali se nisam nipošto uvrijedio. Sve, što je rekao i napisao, bilo je dobro smišljeno. Učinio je to s najboljim obzirima. Vrlo je jako uplivao na mene, kad mi je pripovijedao, tko je on bio i što je bio. I on je bio s puta zalutali pastir, ali se je već prije duže vremena pomirio s Crkvom, a sada mu bijaše namjera da i mene povede natrag k Crkvi. Ostali smo dobri prijatelji sve do njegove smrti.

Smatram, da je žalosno i da je velika pogreška, kada katolici dopuste, da im postane navika izbjegavati s puta zalutale pastire i prepustiti ih same sebi. Naravno, on mora primjetiti, da ga mrze i preziru. Time se povećava njegova gorčina, a provalija izmedju njega i domovine iz dana u dan postaje sve veća i veća.

Jednom je zgodom htio neki katolički prijatelj dobiti vezu sa mnom, pa me je molio da dodjem na sastanak. To se nije često dogodilo. Ipak je to bilo dobro za mene, jer sam inače većinom bio prepušten samome sebi. Bilo je nekih inteligentnih i praktičnih katolika, koji su me kroz duže vremena molili za savjet na psihološkom području. Njihovo povjerenje mi je vrlo godilo. Oni su mi željeli dobro, bili su sa mnom vrlo zadovoljni, budući, da su moji savjeti bili vrlo dobri. Ali moram napomenuti, da su neki klijenti, katolici, puštali na cjedilu, kad su saznali za moju prošlost, kao da bi svaki odnošaj sa mnom bio zao.

Danas sam uvjerenja, da svaki katol.k laik, koji je s bilo kojim zalutalim pastirom u prijateljskim odnosima, mora nastojati, da svlada i odstrani njegovu samoću i da ga od vremena do vremena povede u kazalište ili na kakvu igru. Kad bi s puta zalutalom pastiru bila stavljena na raspolaganje spremnost, koju bi katolik-laik stavio u njegovu službu, bio bi dotični zaista veseo, jer bi vidio, da mu drugi žele pomoći. Pošto je naša dužnost, da premostimo provaliju izmedju naših svećenika,

koji su napustili svoje zvanje te se sada nalaze u svojim nevoljama, moramo poduzeti takove korake.

Kadkad se pruža katoličkom recenzentu (književnom kritičaru) prilika, da pokaže nešto više kršćanske bratske ljubavi, nego li bi se očekivalo zbog kritičarske tvrdoće i strogosti, s kojom on kritizira književna djela s puta zalutalog pastira. Bez sumnje, da mu nije godilo, kad su neki moji spisi dobili iz pera ne katolika nepovoljnu, dapače sarkastičnu ocjenu. Takav je na pr. bio slučaj, kada su moja djela, usporedjivali sa "suhom slamom". To je bila stroga kritika, koja me je ponizivala. Drugom jednom zgodom neki mi je recezent posve otvoreno i iskreno očitovao svo, što se u njemu odigravalo, prije nego li je prešao na katoličku vjeru. To je bilo za me doista spasonosno. Obratno je pak bio slučaj, kada su si katolici - posve bez obzira na kritiku onoga što sam ja napisao - dozvolili lične uvrede i ne motivirane sarkazme, koji su me još više ogorčavali i vrijedjali. Katolici, koji su objelodanjivali takve uvredljive izjave, propustili su priliku, da pomognu s puta zalutalom pastiru.

Jednom su me razveselile ohrabrujuće riječi jednog velikog i iskrenog svećenika. Ono,što mi je pisao, pobudilo je u mom srcu osjećaj nade. Često se je pokazao kao strogi kritičar,a-li ovaj je puta našao nešto dobroga u onom,što sam ja bio napisao i to je saopćio i meni. Nije se gubio u mnogim riječima, nego mi je ukratko rekao: "Sada polažem u Te velike nade!"

To je bila jedna svijetla zraka za mene, premda vrlo slaba, iza svega onoga, što sam doživio.

Moji će čitaoci jamačno razumjeti, kakve im upute time želim dati i - nadam se - da će upute i slijediti i drugima dati.

S puta zalutali pastir bez sumnje mnogo treba našu pomoć. I mi mu je možemo pružiti. On čezne za tim, jer što je nekoć imao, izgubljeno je. Bolno on to traži. Njegov život prolazi bez nade i nije drukčije moguće. U svojoj unutarnjoj samoći u svom poniženju - može osjećati, da ove nade nije ni zaslužio, ali usprkos toga ima čeznutljivu želju za njom kao i svaki drugi čovjek.

A za čim on tako čeznutljivo teži? Što mu je tako potrebno? Naša prijazna i prijateljska sklonost, ili barem malo povjerenja! Kad bismo mu to mogli dati - a zašto mu ne bismo mogli dati? - ubrzo bi on opet našao pravi put prema sreći.

Imam ovdje poneke primjere, - a ima ih mnogo, mnogo više - za spomenute okolnosti, koji su mi pomogli. Bilo je sigurno strelica, koje su pogodile u crni krug mete, a bilo je i takovih, koje su promašile svoj cilj. Na pr., nije mi bilo drago, kada mi je tkogod anonimno slao pobožne knjige. Na jedan ili na drugi način gledao sam ja u tom pošiljanju neko miješanje u tudje poslove i to sam odašiljaču zamjeravao. Jednom je neki mušičavi katolički veteran, kojeg sam jedva poznavao, manje ili više silom provalio u moju sobu i počeo me obasipati pitanjima: Da li i kako obdržavam zapovijedi crkvene. Bez sumnje, da je dobro mislio, ali je posljedica kod mene bila posve negativna. To je bila strelica, koja je promašila.

Ta kako bismo mogli zaboraviti, da je baština naše kršćanske vjere ljubav?

ZAPLETAJI

Kadkada se u nama, kada stojimo i čekamo pred ispovijedaonicom, iznenada probudi neki strašni osjećaj stida, kako bismo ikad mogli priznati svoje grijehe? Što će svećenik o nama misliti? "On će se zapanjiti i stresti", tako nam šapće djavao. "On će te prezirati! Davat će ti poteškoće i svakakva druga pitanja. U svojoj ćeš zbunjenosti nešto prešutjeti i sv.Ispovijed će biti nevaljala. Bolje ne pristupiti sada k ispovjedaonici. Otidji! Drugi put će biti lakše!"

Naravno, da si bio zapitao dobrog prijatelja ili andjela čuvara, što ti je u takvom slučaju činiti, odgovorio bi ti ovaj sa smiješkom punim bodrenja: "Nemoj se praviti tako bedastim! Svećenik je sve tvoje grijehe već toliko puta čuo, stoga se ne će niti zapanjiti niti prestrašiti, niti će biti tvrd prema tebi. Pače i on je čovjek, pa će te cijeniti, jer si ispunio svoju dužnost. U svakom slučaju ti se u stvari ispovijedaš Kristu, a ON te ljubi!"

Bilo sada kako bilo mi se kadkada želimo ispovijediti u kakvom zabitnom mjestu, kod kakvog stranog svećenika, kao mudrog, prijaznog, blagog, starog svećenika, koji poznaje svijet i ljudske slabosti.

(Nekima od nas biva podijeljena ova povlastica, medju inim povlasticama, koje su podijeljene s puta zalutalom pastiru, kada je došao

čas, da se ovaj vrati k Bogu).

Zalutali se svećenik ispovijeda naime kod samog sv.Oca, Petrova nasljednika u Rimu.

A tko još imade iskricu vjere u sebi, ne će li u skromnom pouzdanju ispovijediti svoje grijehe sv.Ocu, - onom nasljedniku Petrovom, koji u sebi ujedinjuje mudrost svih stoljeća, koji je svoju dobrotu i prijaznost naučio od samog Krista, i čiji je predšasnik, još prije nego li se štogod znalo o Magdaleni, pojavio se je pred Kristom i otvoreno izjavio: "Odlazi od mene, Gospodine, jer sam čovjek grješan!"?

S puta zalutali pastir - da bi mu bilo moguće ispripovjediti žalosnu i dugu povijest - treba više nego li itko drugi takvog ispovjednika "koji sve znade i sve može", vrhovnog pastira, kome može reći: "TU QUI CUNCTA SCIS ET VALES." Zapleten i smeten zbog prestupaka stotinu zapovijedi - ljudskih, crkvenih i božanskih - teži s puta zalutali pastir za odrešenjem, koje je sigurno i savršeno, jer je podijeljeno od najviše moći, te se tako ne treba poslije mučiti mišlju, da li mu je ispovijed bila dobra ili ne. Zalutali pastir želi, da mu netko sa svom odlučnošću i vrijednošću kaže, što mora činiti, da, učinivši to nadje unutarnji mir.

Kroz dvadeset stoljeća, koja su prohujala od onoga časa, kada je Krist u Petrove ruke predao ključeve, dolazili su zalutali pastiri iz svih zemalja sa svim mogućim ispovijedima ili lično u Rim ili su podnijeli pismeni izvještaj. Mnoge su od ovih ispovijedi bile odista vrlo zapletene. Ali je sv.Otac sa svojim neiscrpnim iskustvom imao razumijevanja

za svakoga od njih; gotovo je nevjerojatna bila njegova žarka ljubav i njegova sućut. Ništa mu nije strano; nema takvog čvora, kojeg on ne bi mogao riješiti.

Ali ono što najviše privlači s puta zalutalog pastira jesu dobrota i srdačnost sv.Oca, nasljednika starog ribara, dok izgovara riječi odrješenja i daje laku pokoru. "Sinko moj", reći će nasljednik Petrov, "kad Te ja ne bi ljubio, ne bi bio dostojan svoga Učitelja.Kad bi na tvoja ramena naprtio teret, koji bi bio za tebe težak i bolan, ne bih se prema tebi ponio, kao što se je prema meni ponio moj Učitelj. Stoga nemoj činiti ni manje ni više,nego li sam ti ja naložio. Sada opet pripadaš Kristu. Podji u miru!"

Ovu vjeru u mudrost i moć papinu mora imati katolik laik kao i s puta zalutali pastir. Osim toga mora još posjedovati - što se mora i opažati - poniznost. Nema nitko pravo, da se čudi, a možda i razočara zbog takve odluke sv. Oca, ili, što je još podlije, da taj osjećaj očituje i drugima. Ako papa ne uči ništa više, nego pozove s puta zalutalog pastira u ladjicu, što mu kaže, neka se zadovolji sa čišćenjem mreže; to je dostatno i vrijedno. Možda Petar ne predaje više kormila u ruke svom zalutalom pastiru, možda ne traži od njega, da opet podje ka kormilu, ali ga možda ipak šalje na oltar, na propovijedaonicu ili u ispovijedaonicu. Odluka u toj stvari pripada Petru i to samo Petru, a njegova odluka ne smije u nama prouzročiti nikakvog razočaranja. Petar zna, što čini, On zna, što je pravo. I tako se katolik, koji imade živu vjeru, ne će čuditi zbog Petrovih odluka, nego će se dapače radovati, što Krist ponovo ima svog zalutalog pastira u svojoj o-

očinskoj kući.

S puta zalutali pastiri ne bi se tako često zapleli u nevjerojatne zapletaje, kad njihov skok iz duhovnog svećeničkog staleža u svjetovni život; njihov bijeg od ispunjavanja dužnosti, ne bi bio tako iznenadan i brz. Mnogi u oluji steknu nova iskustva, u svojim zapletajima i lutanjima, dopuštaju da ih u ovim trenucima vodi njihov osjećaj. Oni teže za svime, što se njihovom mišljenju može pružiti kao uporište. Hvata ih omaglica u vihoru,koji se nadvio nad njima.

Ne vide više bistro. Nemaju više razborit pogled na život, kao takav. Stari su granični kameni, koji su im smetali uklonjeni. Mnogi prenaglo i nepromišljeno prelaze u koju drugu vjersku zajednicu. Drugi pak ne samo prenaglo, nego još u svojoj bedastoj nesmotrenosti sklope gradjanski brak. Drugi žive pod cijenu opasnosti slično kao opsjenivači i lopovi, drugi pak postaju žrtva površne zasljepljenosti.

Svećenikov gradjanski brak biva, pošto se ispune sve zakonite predpostavke, službeno priznat kao brak i svećenik se podvrgava istim gradjanskim obvezama kao i svaki drugi oženjeni čovjek. Ali u očima Crkve on nije valjano vjenčan, nije oženjen. Njegov "pokušaj da stupi u brak" podvrgava ga daljnjim naredbama kanonskog prava.

Ima svećenika, koji, premda su u dubini svoga srca žudili za tim, da se opet izmire sa svojim Spasiteljem, ne samo da su bili oženjeni i imali djecu, nego su još preuzeli svećeničku službu po koje nekatoličke sekte. Njihova djeca gledaju u njih s pouzdanjem i ljubavlju. Ona potrebuju ishranu i zaštitu. I na ko-

ga će ona računati, ako ne na svoga oca?

Ova malena knjiga ne bi imala vrijednosti za zalutale pastire, kad bi ovaj problem ostao nenačet, jer svaki zalutali pastir poznaje medju svojom braćom takove, koji se nalaze u sličnom stanju, kojeg sam gore opisao.

Upravo čujem jednog s puta zalutalog pastira, oca obitelji, gdje govori: "Ja se više ne brinem za sebe, nego i za druge. Kad bih ja bio slobodan, odmah bi se obratio na sv.Oca, pošao k njemu i pao mu pred noge. Ali kako mogu ja to sada učiniti, ja ne mogu ostaviti svoju djecu na cjedilu i predati ih na milost i nemilost gladi!"

Bilo je slučajeva - i tko još nije za njih čuo? - kada su bezobzirni, katolici - izraz: bezobziran nije dosta - sramotili i vrijedjali oženjene svećenike.

Meni je poznat slijedeći slučaj: Neki "oženjeni" svećenik živio je u nekoj seoskoj općini. Bijaše to miran učen čovjek, koji ni ptičici nije ništa na žao učinio, kod nijednog se čovjeka nije zamjerio, a živio je posve nepoznat - tako je barem on mislio i nadao se. Ali sve jedno na koji način, jedno je dijete iz katoličke škole došlo u trag njegovoj tajni i stvar iznijelo na javu. Kao što to obično biva u takovim slučajevima, našao se kolovodja i poveo svu djecu na ono mjesto, kroz koje je trebao svećenik proći vraćajući se kući. Išao je dakle svojim putem zadubljen u knjigu. Čule su se ružne riječi, a zatim je počelo padati kamenje. Tada su djeca pobjegla.

Otac ovog kolovodje bijaše teški bolesnik. Bio je privezan uz krevet i k tome osudjen, da

umre od tuberkuloze. Bio je on jednostavan, promišljen muž i katolik, ništa manje pobožan nego li drugi. Kad je saznao, što je počinio njegov sin, napustio je svoj bolesnički krevet. Izložio je svoj život opasnosti, ali se na to nije obazirao. Tražio je svoga sina, uhvatio ga i istukao ga, kao nikada prije.

Tako je ovaj umirući praktično poučio ono isto, što želi poučiti ova knjiga.

No zar nema sad više nikakve nade za izgubljena pastira, koji se oženio, postao otac obitelji i k tome još propovjednik kakve sekte? Zar je njegovo izmirenje s Crkvom nemoguće? Zar Crkva nije predvidjela ovaj problem, zar za to ne posjeduje nikakvog spasonosnog sredstva? Takvo pitanje uopće nije potrebno postavljati! Bilo je puno tež-ih problema, nego li su ovi. Crkva je obračunala s mnogo većim poteškoćama i zapletajima. Jer, u ruke sv.Ova stavljena je Kristova svemogućnost, a ova svemogućnost nije ograničena.

Brate u Kristu, premda si po gradjanskom zakoniku oženjen i trenutačno možda propovjednik koje sekte, ipak te još jednom molim, pogledaj, kao što sam ja to jučer učinio, u svoj stari Misal poslanicu u ponedjeljak iza prve nedjelje u korizmi (Ezek. 34,11-16). Ja ću ovdje citirati samo prve redke, a ti možeš u posvemašnjem miru nastaviti dalje:

"Visitabo boves meas et liberabe eas de omnibus locis in quibus dispersae fuerant, in die nubis et caliginis..."

Pošto sam tekst doslovce iznio, bih li ja smio na svoj vlastiti način prevesti, gdje ovce želim zamijeniti sa "s puta zalutalim pastiri-

ma":

"Poći ću k svojim zalutalim pastirima i osloboditi ih iz svih zapletaja i poteškoća, u koje su upali za tamnih i naoblačnih dana..."

Nije namjera ove knjige, da sada iznese znatiželjna nagadjanja, kakve propise i pokoru nalaže sv.Otac svojim s puta zalutalim pastirima. Papa postupa u takvim slučajevima posebno, a ono što je kod njegovih odluka zajedničko, jesu mudrost i ljubav, pomoću kojih je sve drugo prožeto. Sve što mogu ovdje reći jest, da svaki zalutali pastir ima pravo, da podje k sv.Ocu i da može biti siguran, da će ga sv.Otac primiti raskriljenih ruku.

Iako je teško prosuditi ovakve slučajeve, ipak bih želio čitatelja podsjetiti još na to, da s puta zalutali pastir, kakvog sam prije opisao, dakle onaj, koji je gradjanskim brakom i očinstvom podvrgnut crkvenim zakonima, na poseban način treba naše molitve. Naravne ga brige i potrebe njegova života čine pokornim, mekanim i blagim, do sada je možda bio sebičan čovjek, ali sada postaje nježan i spreman na samoodricanje. S velikom brigom misli na duhovno dobro svoje djece. I sada će možda Božja milost lakše naći ulaz u njegovu dušu. Prvi veliki Petar je sam bio oženjen čovjek - on neće uskratiti svoju moćnu pomoć, kad ga mi za ovo molimo.

Ima još drugih zapletaja i poteškoća, koje nismo ovdje naveli, a koje mogu uznemirivati zalutalog pastira, koji misli i želi, da se s Bogom izmiri. Možda je na pr. moguće,da je na bilo koji način upleten u koji kriminalni slučaj - ili si to barem umišlja. Strah pred globom mu stalno lebdi pred njegovim oči-

ma. Možda mu je neophodno potreban razboriti, pravnički savjet, dok se sprema, da se vrati Crkvi.

Možda je zalutalom pastiru potreban dobar liječnik, naravno čovjek duboke i žive vjere. Ili se možda predao pušenju ili alkoholu, ili ga možda spopala bilo koja tjeskoba. No ipak i on, kao i svi drugi zalutali pastiri traži našu simpatiju i ljubav! I on si mora prokrčiti put prema Crkvi, a taj put ima tolike zavoja i okuka. Mi mu želimo pružiti ruku i voditi ga na tom putu.

Drugi zalutali pastiri nisu na sreću upali u takve zapletaje i poteškoće, ali su upali u najstariju i najtežu od svih ljudskih mana: u oholost.

Srce i duh su zaslijepljeni, usnice čvrsto jedna uz drugu stisnute, oči čvrsto zatvorene, te svedjer iznova ponavljaju mrmljajući one hladne riječi: ne želim se vratiti!"

Oholost im je postala navika - žalosna i luda navika - ali navika, koja se teško odstranjuje. Ali bi se mogli lako rijšiti ove oholosti, kad bi uvidjeli - što sve mogu s milošću Božjom, - da je izgubljeni sin izabrao jedini pravi i najodličniji put, kada se vratio svome ocu. Mogli bi se odučiti svoje navike, kad bi ponovo bdjeli i molili - kao što je i Marija Magdalena glasno plakala pred nogama Kristovim.

Ono, što je njima najpotrebnije, je malko poniznosti, koja se po milosti Božjoj može lako postići. Kristovo je Srce bilo "blago i ponizno". Ta zašto bi oni htjeli, da njihovo srce bude drugačije, nego Njegovo. Ta zar ćemo sada sjesti u kut i poradi zapletaja i poteško-

ća zalutalih pastira i zbog sablazni, koje oni prouzrokuju, sklopiti ruke? Ili zar ne ćemo radije sve prikazati Kristu i moliti Ga, da nam kaže, kako da se u toj stvari vladamo i mislimo? I zar nam ne će On, kad mi to tako učinimo, dati odgovor, da ne bi trebali ni tjeskoba ni suza, kad bismo se medju sobom ljubili?

Kada se zalutali pastir vraća ka Kristu, dogadja se čudo - nevjerojatna tajna ljubavi! Od svih velikih uzora samo je Krist tako uzvišen, tako nevjerojatno pun pouzdanja, da On ne samo da oprašta izdajici i dezerteru njegovu krivnju i uzima ga natrag k sebi, nego ga na jednu jedinu riječ svoga zamjenika na zemlji ponovno postavlja na njegovo staro časno mjesto, kao da bi on bio jedan od njegovih najboljih prijatelja.

DOBAR PRIJATELJ

Mnogi katolici su duboko uzbudjeni, kad misle na osamljenost s puta zalutalog pastira. Oni osjećaju neodoljivi nagon, da im pomognu. Ja poznam jednog takvog čovjeka.

Vedar vam je to muž sa rumenim obrazima, jaka stasa, prijaznih očiju, koje sam nekoć gledao. Sad je već stariji, nekoliko godina preko šezdesete i nije više ni tako moćan. Njegov ga "veker" - tako on nazivlje svoje srce - često muči. Čudno, da tako dobro, plemenito srce može zadavati boli takovom čovjeku.

Upoznao sam ga prije nekoliko godina kod jednog mog predavanja. Došao je, tako naime naslućujem, posve slučajno tamo. Ali od kad su

me jednom njegove oštre oči zapazile, počeo me je marljivo promatrati. Isprva se je nada mnom zapanjio. Ali tada je - njegovo njuškalo je spomena vrijedno - otkrio moju tajnu. Iza predavanja je čekao, dok su gotovo svi prisutni otišli, a tada je pristupio k meni. Srdačno je stisnuo moju ruku. Kad mi ju je pustio, osjetio sam u ruci veliku novčanicu, a on se odmah započeo sa mnom razgovarati na živahan i simpatičan način.

Ponovo je došao na drugo predavanje, čekao me je, da se može sa mnom porazgovoriti i zapitao gdje stanujem. Kada me je posjetio, donio je sa sobom finih, kod kuće pečenih kolačića i litru vina. Ja sam mu morao obećati, da ću posjetiti njega i njegovu majku. Njegova majka je bila draga, nježna i slabašna žena. Izgledala je, da ne će više dugo živjeti. On se za nju brižnuo brinuo i sam obavljao svaki posao u kućanstvu. Jelo, koje smo nas troje skupa jeli, bilo je ukusno priredjeno. Zatim mi je moj prijatelj pokazao svoj vrt. Bio je to malen vrtić, ali u njem se ljeskalo tisuću bilja. Unutra je bilo ljepušasto jezerce za ribe, a naravno i plitki bazen za ptice.

U svojoj sobi za učenje imao je mnogo pretinaca sa knjigama, One su izgledale već istrošene, jer je moj prijatelj često i brižno čitao. Izgleda, da se svega sjećao, što je pročitao. Po mojem mišljenju znao je on od svega mnogo premnogo. Zbog svoje je učenosti bio upravo čudjenja vrijedan.

Vrlo je brzo upoznao moje prijatelje u gradu, isto tako zalutale pastire - otpale svećenike. Mnogo je držao do ovog poznanstva i trudio se, da svakome od njih učini nešto do-

bra. Ali je rijetko kada tkogod od nas znao s kakovom pobožnošću on sve to obavlja. Izgleda, da je bio izvanredno velik, misaoni katolik; ali jedno smo znali, da je možda neki agnostik s naročitim interesom za mistiku.

S vremenom smo se ja i moj prijatelj vidjali sve rjedje. Ja sam napustio ono mjesto, da se nastanim više u unutrašnjosti zemlje. Ali nikad nismo posve prekinuli veze. Izmjenjivala su se izmedju nas pisma, koja su uvijek bila s njegove strane vrlo zanimljiva,učena i puna stidljivosti. Ono, što je uvijek ostalo u ovim pismima, bio je ljubezan duh, kojim su ona bila napisana i prožeta.

Kad je moje dugo progonstvo bilo pri kraju, a Crkva me milosrdno primila u svoj zagrljaj, moj prijatelj je bio prvi, koji mi je saopćio, kako veliku radost osjeća zbog moje sreće. Ali mi je to pisao načinom, koji me još uvijek baca u sumnju, te nisam znao koliko smo bili on i ja udaljeni na religioznom području.

Ova je nesigurnost u vjerskom položaju mojeg prijatelja počela iskušavati moju strpljivost. U svom novom poletu odstranio sam od sebe sva ustručavanja i otvoreno sam mu pisao o svemu, što mi je ležalo na srcu. Danas izvješćujem o tome sa osjećajem zbunjenosti. Upravio sam naime na njega goruću molbu, da se povrati Crkvi, kao što sam i ja to učinio. Bez sumnje mu je ovo moje pismo prouzročilo veliku radost, možda je u svojoj poniznosti osjećao, da mu je ono i dobro došlo. Svakako je nastavio, da izmamljuje iz mene izljeve srca. Konačno sam ga prozreo i bio sam sretan, kad sam saznao, da moj prijatelj pripada me-

dju najvjernije prijatelje Kristove, da je bio obuzet mišlju da pronadje, kako bi bilo moguće, da već ovdje na zemlji sve više i više rasplamsa Ljubav Božju, koja, kako je običavao govoriti "nema granica".

Ono me je pismo tada vrlo ganulo,a ujedno me i nagnalo, da napišem i ovo poglavlje. Ono je bilo napisano običnim stidljivim stilom mog prijatelja - malo o ovome, malo o onome, jedna ili druga uspomena, a zatim, kao slučajno ispripovijedao mi je jednu povijest, koja me je duboko potresla.

Čim sam počeo čitati, već sam znao, da tu ima nešto naročitog - dogodilo se nešto, što je preplavilo njegovo srce -, jer je počeo pripovijedati o jednom njegovom naslućivanju, a njegova ga naslućivanja nisu nikad prevarila.

Kada je učinio aluziju na ono što će slijediti, promijenio je ipak opet temu, pa je pripovijedao o svome vrtu - njegovo imanje da se sada nalazi na rubu grada. Ona opet, njegov vrt još nikada nije bio tako lijep... Cvijeće u rastu i cvatu... Kud god se okrene sve boje u bojama... pa onda ponosni tulipani, koje svakako moram vidjeti...

Tada je slijedio redak, u kojem sam pročitao, da uvijek susreće s puta zalutale pastire - iznenada prijelaz na našu dragu Gospu, Posrednicu svih milosti i sveudiljnu pomoćnicu. Htio je, tako mi je pisao, kupiti veliku,uokvirenu sliku, koja izgleda kao "Ikona", kićena, štovanja vrijedna, grčka - i podsjeća na Atanazija i neuspjeh Arijanaca, kao i na veliko pobjedničko slavlje s bezbrojnim svijećama,bizantinskim pjevanjem, tamjanom i svečanim zbo-

rom. Nadodao je, da će Redemptoristi držati u njegovoj župi misije, a što se i uvijek događja, redomptirističke misije se bez naše drage Gospe, sveudiljne pomoćnice, ne mogu zamisliti.

Da kupi ovu Ikonu, otišao je moj prijatelj u zapušteni dio grada, gdje živi jedna istočno-evropska kolonija, koja se sastoji od Poljaka, Slovaka, Madjara i Litvanaca. U ovom predjelu pronašao je malu otvorenu trgovinu, u kojoj su se prodavale nabožne stvari. Dućan je, u kojem je našao traženu sliku, bio čist i dobro uredjen. Kad je ušao, čuo je u pokrajnoj sobi udarce čekića po metalu - sigurno se je tamo nalazila mala radionica.

Vlasnik je došao zasukanih rukava iz male prostorije; bio je to malen skroman muž četrdesetih godina, dobrog rasta, plave puti, širokog, nevinog obraza.

"Dobar dan, moj gospodine, čime vas mogu poslužiti?"

"Želim jednu sliku Marije Pomoćnice."

"Sve, što imam, visi na zidu iza vas", odgovorio je trgovac.

Moj se je prijatelj okrenuo, ugledao tri kopije i izabrao onu, koja je bila najljepše uokvirena i izgledala najveća. Vlasnik tih svetih predmeta ju je skinuo sa zida i počeo ju umotavati. Moj prijatelj je promatrao trgovca i zapazio je na njemu ono, što je ovoga isticalo od drugih. Mislio je, da je prepoznao žalosne crte na licu svoga sudruga, neko nezadovoljstvo, i osjetio je, da taj čovjek ne spada u dućan. Kad je slika bila zamotana upita moj prijatelj: "Oče, vi ste Litvanac, zar ne?"

Sudrug je začudjeno pogledao. Njegove su oči svjetlucale od radosti. "Odakle vi to znate?" upita on.

"Možda vas je vaš naglasak izdao", promrmlja moj prijatelj i brzo nastavi, da se s njime porazgovori s litvanskim prijateljima koje je imao, i o divnoj litvanskoj crkvi u gradu.

"O da, mi imamo mnogo krasnih crkava", ponosno primijeti trgovac.

Moj mu je prijatelj zatim pripovijedao o dvojici bistrih litvanskih mladića, koje je on poznavao i koje je njihov ujak, svećenik, poslao u dom za mladiće. Litvanac, izgleda, da je to odobravao. Rekao je zategnuto "da", dok je gladio bradu.

Nije dugo trajalo, dok je moj prijatelj posve predobio svećenika, koji je sada bio u košulji naslonjen na trgovački stol, stajao pred njim i pripovijedao mu žalosnu povijest svoga života i govorio mi o lijepim starim danima u svojoj domovini. Govorio je o strašnim dogadjajima iz svog najmladjeg razdoblja, o ljudima svoga naroda, koji su prisiljeni, da "žive poput životinja", pričao je o siromaštvu, o progonstvima i o umorstvima. "Ja sam sve to vidio svojim vlastitim očima", rekao je on "ja sam bio tamo".

U laganom stranom dijalektu razvio je on nit svoga pripovijedanja. "Ja volim svoju trgovinu", nastavi on, "ovdje je na ulici vrlo živahno pa se ne osjećam samotnim. Pomalo urezujem slike, medalje i prstenje tamo otraga u onoj prostoriji. Tako vam ja vršim svoj zanat. Ispočetka je bilo vrlo teško, ali sada već ide dobro."

"Biste li se htjeli vratiti natrag?" zapita moj prijatelj. I odmah je dobio od srca iskreni odgovor.

"Da, ja bih se rado vratio, kada bi unaprijed znao, da će me opet primiti. Moram se probijati kroz život, a ako jedanput napustim ovu trgovinu, što da onda započnem. Ja sam ovdje već deset godina!"

Kao i mnogi s puta zalutali pastiri trpio je od onog prastarog osjećaja tjeskobe i od zablude, da je Crkva protiv njega, da mu nije oprostila, i da će se ona prema njemu pokazati stroga i bez osjećaja. I u duši ovoga svećenika znao je sotona zabosti otrovni žalac.

"Da, ja bih se rado vratio", ponovi on, "ali biskupi moraju učiniti toliko toga, a te formalnosti tako dugo traju." Ipak dok je govorio, bilo je nešto bolnog i čeznutljivog u njegovom glasu, vječno čeznuće za domovinom izgubljenih pastira!

Pismo se mojeg prijatelja nastavlja:"Pripovijedao mi je koješta. Konačno sam morao otići. Da mu pokažem, da poštujem njegovo posvećenje, učinio sam nešto rijetkoga. Mislim, da sam ga ostavio duboko ganuta. Molio sam ga za njegov blagoslov.

Oči su se svećenikove napunile suzama. Sagnuo je glavu, sklopio ruke i izgovorio skoro već zaboravljenu molitvu. Zatim mi je podijelio blagoslov. A ja sam pritisnuo svoje usnice na njegovu ruku, s kojom me je blagoslovio. Tada sam ga ostavio i obećao mu, da ću sutra kod sv.Pričesti misliti osobito na njega. Pater J. se je brzo povukao u svoju pokrajnu sobu, a ja sam izašao na ulicu. Kad sam se još jednom okrenuo, pao je moj pogled na malenu pro-

storiju. Vidio sam mali radni stol, na kojem je on pravio slike, i napola uredjeni krevet. Soba vjerojatno nije imala ni jednog prozora. Bio sam vrlo potresen".

Ali moj prijatelj će opet posjetiti patra J. "Ja ću ga posjetiti", piše on dalje, "i udijelit ću mu maleni poklon, lijepi, svježi kolač od jaja, dakle nešto prolaznoga. Naravno ne mogu da pogledam Našu Dragu Gospu, a da pri tom ne pomislim na njega, siromašnog i zalutalog pastira.

MAJKA

U katoličkim je krugovima danas posve jasno, da izmedju majke i njenog sina svećenika postoji naročito srdačan odnošaj. Ne samo na temelju naravnog nagnuća. Ne, ovaj je odnošaj duhovnog karaktera kao i ljudska umjetnost. To je divna i sveta stvar, to je nastavak odnošaja izmedju Majke Marije i njezina Prvog Velikog Svećenika - Sina Isusa.

Baš kao što je Marija bdjela nad svojim sinom i vodila ga sa sobom u hram, da se tamo moli, tako se i katolička majka brine za svoga sina i uči ga da bude dobar. Premnogi svećenici zahvaljuju svoje zvanje pobožnostima i molitvama svoje majke. Isto tako, kao što je Marija puna boli pošla tražiti Isusa kada je nestao, i zbog toga ga poslije korila, tako i mnoga katolička majka čuva od zla svoga sina, koji želi postati svećenik i upućuje ga na dobro. U jednom povijesnom primjeru tražila je majka, sv.Monika, tugujući svoga sina punih sedamnaest gorkih godina. Konačno ga je spasila i poklonila Crkvi sv.Augustina.

Samo "onaj, tko nema razuma", da s time u vezi navedem izvrsni komentar sv.Ignacija Lojolskoga, može sumnjati, da je Isus u prvom redu uvijek mislio na Mariju. I samo onaj,koji malo zna o učincima ljudske naravi sumnja, da u mislima priprostog svećenika zauzima njegova majka prvo mjesto. Njegovi koraci prema oltaru, od sjemenišnih vratiju pa do redjenja, sve su to divne tajne za njegovu majku. Njegovi koraci prema oltaru, kad je konačno došao dan prve sv.Mise i kad je izgovorio one divne misteriozne riječi Kanona, sve je to za nju slavna tajna.

Kad bi netko htio raniti srce jedne takve majke, to bi se desilo onda - kada bi ona poput Majke Božje u žalosti morala saznati bolnu vijest - i samo onda kad bi on zanemario svoje svećeničke dužnosti.

Kada ona po prvi puta sazna vijest, da se njezin sin iznevjerio svojim svetim dužnostima i da je kao laik pošao u svijet, ona toga naprosto ne može vjerovati. Mora da je to - tako ona misli - kakva strašna nesuglasica ili lažna vijest. Misli na svoju vjeru i na ono dobro, koje je ona kod njega vidjela i o njemu čula. Ponovno se sjeća običajne slike, koja ima pred svojim očima o svom sinu: kako stoji pokraj Spasitelja, naslonjen glavom na njegove grudi. Kako bi mogla vjerovati sve te stvari, koje se o njemu pričaju?

Ali kada su prošli dani i mjeseci, a vijest, da je njezin sin opet preuzeo na se svećeničke dužnosti, još nije stigla, ispunja se tad njezino srce strahom. Ona moli i plače. Njezina je jedina misao, kako će se njezin sin spasiti, kako bi opet mogao biti u stanju milosti posvećujuće.

"Koji čovjek ne bi plako,
Majku Božju videć tako
U tjeskobi tolikoj."

(Quis est homo, qui non fleret Matrem Christi si videret in tano supplici). Koji katolik ne bi bio duboko žalostan, kada misli na boli i patnje majke otpalog pastira?

Kako god godine prolaze, ona ne prestaje da se moli i plače i teško je razumjeti, da bi "dijete tolikih suza" moglo propasti. Od ranog jutra do kasne večeri u svakom času misli ona na svog izgubljenog sina. Čitavo njezino čeznuće usmjereno je na njega.

I kad u crkvi moli "križni put" i koraca od postaje do posta. Znade samo jednu brigu, da je Krist svoj križ nosio čitavim putem sve do gorkog svršetka, da se nije prije srušio samo zato, da može spasiti njezina sina.

Medjutim piše joj sin i djelomice joj javlja, kako mu ide. Ona mu otpisuje i ako je pametna izbjegava, da mu prigovara. Tako bi mu rado rekla, da se njezino srce kida od boli, ali njezin najbolji "ja" odvraća je, da u bilo kojem obliku izjavi svoju bol. Moli svoga sina, da joj barem piše, kad nešto treba i da joj javi sve novosti, koje ju zanimaju. Na isti način i ona njemu javlja sve novosti. Rado bi mu dnevno pisala, ali uvidja, da ne smije pretjerivat..

No s puta zalutali pastir dobro znade,da njegova majka trpi, i krivo mu je, jer joj je on tu bol spremio. Nije on nikakva nemilosrdna neman, nikakav mračni lupež, nikakvi klerikalni kaligula. I on je čovjek, on plače, udara se u svoja prsa i moli se. Ali je počinio je-

dan pogrešni korak, surov i neobičan, a sam je svijestan da je pao. On bi zaista rado "nešto učinio", da svojoj majci olakša bol i stid, ali ne nalazi nikakva izlaza - a ne želi se "natrag vratiti".

Znadem, da majka otpalog pastira čita ove stranice bolnim srcem i da će pretražiti svaki redak, ne bi li našla jednu ili drugu uputu, kako bi mogla spasiti svoga sina sada, dok još nije kasno. Upravo čujem pitanja, koja mi ona postavlja: da li da mu pošaljem knjige - vi znate, kakve vrste knjiga mislim? Da li da mu dovedem jednog vrlo pobožnog svećenika, kojeg poznajem, ili da zamolim nekoga, tko upravo putuje u ono mjesto gdje stanuje moj sin, da ga tamo potraži? Da li da sama podjem k njemu? Da li da mu se bacim pred koljena i da ga zamolim, da se povrati u Crkvu? Da li da se učinim kao da sam na smrt bolesna i da nekoga pošaljem k njemu, koji bi ga zamolio, da dodje k meni prije nego li će biti prekasno? Biste li mu vi htjeli pisati? Možda će poslušati vaše riječi.

Na većinu ovih pitanja odgovor glasi: Ne! S puta zalutali pastir želi, da ga puste na miru. Ja sam se plašio, da će mi se nekoji sa literaturom i posjetima popeti "na vrh glave" (tako sam nekoć shvaćao!). Susreti, bilo slučajni, bilo predvidjeni, bili su nešto posve drugo.

Kada majka želi spasiti svoga sina svećenika, mora se samo moliti i biti i nadalje prijazna, ljubazna i strpljiva. Jedanput nakon dugo vremena može mu poslati malenu svetu sličicu. Dok ja to pišem, leži preda mnom jedna takva sličica, koju mi je poslala moja majka.

Tada sam je stavio u neku knjige. Ali kad bi sin-svećenik sam zamolio u svom pismu za savjet, mora majka biti toliko pametna, da savjetuje svome sinu, da jednom podje u "kapelicu ili da prisustvuje sv.Misi."

Moja je majka umrla, pošto se je dvanaest godina, kako se činilo, uzalud za me molila. Dobro mi je poznato mjesto, gdje je pokopana. Ona počiva u jednoj maloj obiteljskoj grobnici, koju sam ja kao mladić nekoliko puta posjetio, na jednom starom katoličkom groblju, u jednom šumovitom kraju izmedju bregova i mora. Groblje leži u blizini sela, a djeca, koja tamo dolaze, klanjaju se i križaju izgovarajući riječi: "Počivali u miru!"

Obiteljska je grobnica, kamo često putuju moje misli, vrlo udaljena i nikako ne mogu do nje otići. Nevjerojatno je, da ću ikada imati priliku, da pokleknem kraj njezina groba, da kažem, što tako rado izgovaram u svojoj velikoj samoći: "Majko draga, žao mi je!"

Teško je sada misliti na sve ono, što je ona pretrpjela u posljednjih dvanaest godina svoga života. Zlatne su za nju bile one godine, dok sam ja bio svećenik i vršio svoje dužnosti. Ona je mislila, da će te zlatne godine uvijek trajati. Ali ju pogodi najteži od svih udaraca i njezina se glava od stida spustila. Uvijek je bila blaga i mrzila je, da drugima prouzroči bol ili da druge prezire, ali je upravo zbog toga bila osudjena, da uzme na se križ. Mislim, da ga je nosila tako hrabro, smjelo i sveto, kako ga samo jedna žena može nositi - a time nije rečeno, da se njezino srce nije kidalo od boli.

Od prilike deset godina iza kako sam napu-

stio svoje svećeničke dužnosti, posjetio sam je i sproveo sam s njom nekoliko dana. Ona se je naravno već postarala, a njezin glas nije imao više onog veselog, pouzdanog prizvuka kao u prijašnjim vremenima, ali je bila još uvijek živahna i vrlo radina. Nikada nije izustila ni jednu riječ predbacivanja, nikada nije prezirno gledala na moje laičko odijelo. Putovali smo po bregovima, boravili na moru i sjedili zajedno u ugodnim gostionicama. Išli smo u trgovine da kupino malene darove, klečali smo i molili zajedno u svetištu Naše Drage Gospe. Bilo je sve to kao u prijašnjim danima, samo što se moja majka sada brže umarala i trpjela od zime.

Jednog dana, dok smo putovali nekim osamljenim krajem, zadesi nas užasno nevrijeme. Neposredno iza munje zapraska grmljavina. Ja sam primjetio, da je moja majka držala u svojoj ruci svetu krunicu. Njezino je lice bilo mirno i žarko dok je molila. Tada iznenada zasja munja. Grom je udario neposredno u našoj blizini.

"Bojiš li se, majko?" zapitah je.

"Ne, moj mladiću. Dok si ti kod mene, ja se ničega ne bojim".

U istom času osjetio sam ljubav i povjerenje, koje je govorilo iz njezinih riječi, a dubljeg značenja tih riječi bit ću svijestan tek kasnije. Ona je htjela time reći, kao što to samo majka može reći, da ću ja uvijek u njezinim očima ostati Božji svećenik, da stoga ima prema meni povjerenja. Može biti, da joj je u onom času, kad je smrt bila tako blizu nas, bila udjeljena milost, te je predvidjela, da će me Bog, kad bude On to smatrao zgodnim, opet pozvati u svoju službu.

Značenje riječi: "Dok si ti kod mene, ja se ničega ne bojim," sve dublje i dublje prodire u moje srce. Ova mi je rečenica dala snage i nade, a takodjer me poučila što i u ovom poglavlju želim razjasniti, da naime katolička majka posjeduje veliku, možda s vremenom neodoljivu moć, da spasi s puta zalutalog pastira - svoga sina.

Kao i drugi s puta zalutali pastiri, znao sam i ja, da moja majka nikada ne može na me s prezirom gledati, kao na nekog beznadnog, uništemog i izgubljenog sina. Ja sam spoznao, da u njenim očima moji grijesi nisu bili prava zloća, nego više kao neposlušnost i objesna ludost. Moja me majka srdačno ljubila, to sam ja i osjećao; i stajala je na mojoj strani utoliko, ukoliko joj je to dopuštala njezina savjest. Njoj je na srcu u prvom redu bila moja istinska sreća i dobro stanje.

Je li onda čudo, da sam u nju stavljao više povjerenja, nego li u ikojeg drugog čovjeka? Je li čudo, da su isti osjećaji, koje sam ja u svom srcu gajio prema svojoj majci, i kod mnogih drugih s puta zalutalih pastira tako živi?

Dvanaest godina je dugo vrijeme, pače i za najstrpljivijeg i najsmjelijeg mučenika. Njezino je srce moglo mnogo podnijeti, ali je i tu bilo granica. Umrla je od neke ne baš točno utvrdjene bolesti. Liječnik koji ju je kratko pred smrt pregledao, bio je malo zbunjen. Sve, što je mogao reći bilo je, da je moja majka bila uvjerenja, da mora napustiti zadnju bitku svog života. On nije mogao ništa više učiniti. Kada je primila svoju posljednju sv.Pričest, bile su njezine oči pune ljubavi

i veselja. Rekla je mome bratu, da je vrlo sretna. To su bile posljednje riječi, koje je on od nje čuo. Njezina me smrt ispunila pouzdanjem. Morao sam priznati, da je umrla,kada se njezino siromašno srce iscrplo u bolnoj ulozi majke s puta zalugalog pastira.

DJELOVANJE MILOSTI

Kad usporedjujem obadvije periode mojeg životnog progonstva - prvih 10 godina, koje su slijedile iza mog bijega iz Družbe, s deset godina, koje su bile prije nego li sam poslao svoju molbu u Rim - jasno uskrisava upadna razlika.

U prvom razdoblju, koje je označeno s ohološću, ogorčenjem i mržnjom, zanemarivao sam vjerske dužnosti i pobožne vježbe jednu za drugom, dok nije konačno još samo malo preostalo. Našao sam ispriku za ovaj ili onaj propust. S tvrdokornom sam neiskrenošću tvrdio, da mi je nemoguće moliti breviar. Nisam mislio ni na jutarnju ni na večernju molitvu. Uzimao sam u obzir beznačajne izlike, da propustim nedjeljnu misu i da ne održavam posta u petak. Premda svoju vjeru nisam nikada zanijekao, ipak sam se vrlo malo brinuo za njezino ispovijedanje i obranu.

Moja se napast nije bitno sastojala u tom, da izgubim vjeru, nego mnogo više u tome, da je u borbi za novac i slavu zanemarim i zloupotrebim. Ja se više nisam uznemirivao zbog zla koje sam činio. Utvarao sam si, da su moje namjere dobre i da ne će ljude ono, što kažem ili napišem, niti zavesti niti uvrijediti.Kao

i mnogi s puta zalutali pasiiri i ja sam se opajao svojim sofizmom, on je bio moje opojno sredstvo.

Kada sada razmišljam o ovim dvjema periodama, onih deset godina, koje su predhodile mom povratku Kristu, čine mi se iznad svega važnima, što je u mom srcu - s početka nesigurno, kasnije sve jače iako polako - rasla želja, da se molim - za zavičajem i težnja za Bogom. Molitve i žrtve, koje su se izgovarale i prikazivale za moje obraćenje, počele su djelovati.Moja duša je postala nemirna i tražila je Boga.

Kad se s puta zalutali pastir, kao što sam i ja nekoć to bio, koji ima osamljeno srce i lišen je povjerenja, osjeća bliže Bogu,obraća se on na Njega - a to je prirodno - najstarijim i najjednostavnijim molitvama, - molitvama koje su samo molba i prošnja. Svijestan si je svoje nedostojnosti i bespomoćnosti. Osjeća, da ne može prekršiti ni jedno iskreno obećanje. On ne može svečano obećati, da će promijeniti svoj život i činiti pokoru. On ne može samo moliti Boga, da pun sućuti i samilosti pogleda na njega i da mu oprosti, ali se ne usudjuje obvezati, da će ponovo ljubiti Boga. Ne može pobuditi kajanja, premda se može udarati u prsa i govoriti: Miserere mei Domine! A što mu daje najviše utjehe jest: Može moliti Očenaš od početka do kraja.

Pater noster, naša najveća molitva, jest molitva grešnika, Krist je to znao, kad nas ju je naučio moliti. Kada sam ustanovio, da je Pater noster utišavao moje čeznuće, te sam mogao svaku riječ iskreno moliti, počeo sam ga sve žarče i srdačnije moliti. Nakon ove spoznaje bio je samo malen korak do odkrića, da sam

i Ave Marija malu sestru molitve našeg Gospodina, mogao isto tako iskreno moliti. Kao i mnogi drugi s puta zalutali pastiri, koji su se nalazili u sličnom stanju ili položaju, nisam se htio "kompromitirati" bilo kojim obećanjem, - da se vratim Crkvi ili da poduzmem korake na ovom putu. Ali unatoč toga morao sam moliti. Za mene je bila velika radost, što sam bio u stanju izgovoriti Pater noster i Ave Maria - i to svaku riječ časno, srdačno i iskreno.

Tada sam osjetio, da molitva sama nije dostatna. Prošli su mjeseci i godine, dok nije u meni narasla želja, koja je bila još dublja od one želje za molitvom. Mi dugujemo Bogu, Ocu svega Žrtvu. U mojoj je duši odjednom postalo jasno i spoznao sam, da svaki čovjek, bio on svetac ili grešnik mora prinjeti žrtvu Svemogućemu, mora se s njime sjediniti u srdačnoj molitvi i poklonstvu.

Ja nijesam nikad posve prestao prisutvovati sv.Misi. Kada - tada sam se dovukao u punu crkvu, sjeo sam u zadnju klupu, posve kraj vratiju. Većinom sam se osjećao tjeskobnim i bespomoćnim. Bojao sam se, da mi nebi to moglo dozlogrditi, da bi morao napustiti sv.Misu, da su sve oči zapanjeno uperene u mene. Ali unatoč ovog čudesnog, tjeskobnog osjećaja želio sam prisustvovati sv.Misi.

Tad je došlo vrijeme - Bog neka nagradi dobre, prijazne ljude, prije svega redovnice, koje su se za mene molile - kad sam odlučio da ću redovito prisustvovati sv.Misi, da konačno doprinesem najvrijedniju molitvu u Sv.Žrtvi. Vjera i srdačnost su postojano rasle kod sv. misne žrtve. Kadkada sam pače mogao zaboraviti

samoga sebe - premda sam još uvijek sjedio u zadnjoj klupi - i ponovno se radovati, što se tako srdačno molim i poštujem Boga. Ovdje je bila i samo ovdje prinešena žrtva, koja je bila dostojna Boga, stara, ali uvijek novi sjaj Kalvarije.

A na ovom mjestu želim još jednom i osobito mojoj s puta zalutaloj braći jamčiti, da nisam imao osjećaj, da samog sebe slušanjem sv.Mise "kompromitiram". Još sam uvijek bio u neizvjesnosti i nesigurnosti, što će se dogoditi. Još nisam stvorio nikakve čvrste namjere, da u Rimu potražim pomirenje. Sve u svemu, to mi se još u onim danima činilo nemogućim. Slušanjem sv.Mise zadovoljio sam svojoj želji da se molim Bogu, ali još nisam učinio nikakve iskrene odluke. Ta trebao sam samo pogledati na svoj život i vidio bih čitavo groblje pogaženih zavjeta. Nisam stoga htio niti mogao položiti novih. To je smisao onoga, što sam želio izraziti riječima: "Ne osjećam, da se slušanjem sv.Mise kompromitiram."

Stara ali istinita irska poslovica veli: "Ništa ne donosi više koristi, nego li prebivanje sv.Misi". Moj dobitak je bio dosta velik. Kada je neki stari isusovac i pater čuo od mog brata, da ja redovito prebivam sv.Misi, nasmijao se: "Tada je s njime sve u redu". Sv.misa daje s puta zalutalim pastirima u svakom pogledu - koliko njegovom srcu toliko i njegovom razumu - tako mnogo, da ona za njega znači dobar korak k obraćenju. Kad bi bilo majci mladog svećenika, koji se nalazi u poteškoćama te je napustio svoje dužnosti, moguće, da zatraži od njega prije, nego li odpadne, jedno malo obećanje, po mom mišljenju trebalo bi biti ovo: "Obećaj mi moj sinko, da ćeš uvijek ići u crkvu

i slušati sv.Misu, pa makar nosio i laičko odijelo!"

Bila je sreća za mene, što sam za vrijeme prvog razdoblja mog egzila stanovao u dobroj katoličkoj župi. Katoličko stanovništvo nije bilo mnogobrojno, ali je bilo pobožno. Bila je tu samo šačica Iraca, ali broj nedjeljnih Pričesti - brižno sam o tome vodio računa, - bijaše isto tako velik, možda i veći nego na starom kontinentu. Bio sam svijestan, da je vjera bila ovdje duboka, tako duboka kao i u Irskoj , i takodjer, da su američki svećenici i sestre vršile znatne poslove. Kao i mnogi drugi iz Irske donio sam i ja sa sobom čudnovati snobizam, koji se tiče irskog katolicizma. U mojim očima bijaše irski katolicizam plemeniti, pravi katolicizam, koji je nadilazio svaki drugi, na koji si se mogao bilo gdje namjeriti. Bio sam čvrsto uvjeren u to, da nigdje ne možeš naći tako dobrih katolika kao u Irskoj.

Sad sam počeo uvidjati, da nisam imao pravo i da nikad nisam imao pravo, kad sam, davao svome narodu toliku duhovnu premoć. Zar mi nije moja vlastita povijest dala priliku, da o tome dublje razmislim. Sve oko sebe, takodjer u Americi vidio sam primjere duboke vjere i divnih kreposti. Ove su kreposti napredovale izmedju svih samo mogućih zamamljivosti materijalizma. Počeo sam uvidjati, da nisam umanjio irsku divnu vjernost svojoj velikoj baštini, da moj snobizam mora biti zamjenjen plemenitim osjećajem dublje poniznosti.

Kad sam se opet privikao na molitvu, mijenjale su se postepeno moje misli i osjeća-

ji i konačno su postali opet isti kao što su bili u godinama, kad sam još bio razborit. U nacionalnim i svjetskim pitanjima zastupao sam sada, samo se po sebi razumije, katoličko stanovište, birao sam "Crkvenu stranicu". Često me spopala bjesnoća zbog bučnih nelijepih kritika, koje su se pojavile u štampi o katoličkoj akciji. Sve što je vrijedjalo Crkvu, vrijedjalo je i mene. Zavjetovao sam se, da ne ću nikada ni riječi napisati "Protiv Crkve". I ovo sam obećanje održao. Neki mi je nakladnik ponudio, da izda u Engleskoj jednu od mojih knjiga. Ja sam se protivio. Sada sam počeo misliti na svoj udes i da prema onima, čiju sam milost ranije tražio, zauzimam nezavisno stanovište. Stara je vjernost ponovno zaplamsala sada je doista bila u meni iskrica nade.

U to su vrijeme milošću Božjom nastupili neki dogadjaji, koji će se čitatelju činiti možda ne važnim i starodrevnim, a koji su za mene ipak bili od prevelikog značenja i važnosti.

Tako mi se po prvi put pružila prilika, da posjetim župnika moje župe, da ga zamolim, da odsluži jednu sv.Misu za pokoj duše moje majke. On je znao za moju odluku, pa se nije ni malo zapanjio, kad sam došao k njemu. Pružio mi je ruku i ponudio stolicu te me zapitao, kako mi ide. Činilo se, kao da se bojao, da i mene pusti do riječi. Sveudilj ponovno pitao me, da li bi i kako mogao pomoći. Da li trebam novčanu potporu? Posegnuo je džep, da potraži svoj novčanik. Bio je vazda spreman, da pomogne.

Kad sam konačno došao do riječi, rastumačio sam mu što želim, a njemu je očito bilo lakše. Misao, da se ja nalazim u nevolji, vrlo

ga je žalostila. On se sa mnom razgovarao vrlo prijazno i rekao mi, kad sam odilazio, da sam kod njega uvijek dobro došao gost.

Ovaj mi je razgovor godio. Moj župnik se ponašao prema meni kao prema ljudskom biću, kao nekome, s kojim se može otvoreno govoriti. On mi se činio pun povjerenja!

Prve riječi, koje sam ja nakon dvadeset godina izmijenio sa Isusovcem, bile su izmjenjene u nekom uredu za nekretnine. Neki mešetar katolik, nas je predstavio. Svećenik, visok snažan muž, osrednje dobi, bio je, ako se ne varam, iz kolegija "Alma" u Kaliforniji. Pružio mi je ruku, vrlo se prijazno razgovarao sa mnom i bio je srdačan, a da nije pretjerivao. Kazao mi je, da me je već vidio. Dakle je znao tko sam. Ja nisam bio za njega nikakav ljudožder, nikakav zlikovac, nikakav ubojica. Ja bih bio mogao biti član kluba, iz kojeg je on došao, ili prijatelj, s kim bi se rado susretao. Ostao sam pod silnim utiskom ovog kratkog razgovora s Isusovcem, a i ostao mi je u dobroj uspomeni. Imao sam osjećaj, da su sa mnom razgovarali sveci Božji.

Da se je bio usudio mene pozdraviti i ponudjenu mu ruku odbiti u mom bi se srcu podigao tamni zid zdvojnosti. Ali to nije bio slučaj. Bio je prijazan poput Krista, kada je On rekao Samaritanki: "Daj mi piti!"

Od vremena do vremena primao sam pisma od mladića, koje sam ja odgajao. Ne sjećam se baš više svakog pojedinog od njih, jer je već od tada minulo mnogo godina. Ali oni su se sjećali mene i bili su mi prijateljski naklonjeni. Dakako da su i oni znali o tragediji, koja se odigrala već u onim dalekim školskim

danima, ali se na to nisu obazirali. Ja sam za njih još uvijek bio "stari učitelj" i vrlo su zabrinuto posvećivali prema meni pažnju, što više i naklonost. To su bili divni katolički mladići, njihova su mi pisma godila.

Tada sam doživio jedno iskustvo, koje danas prepoznajem kao vrlo vrliku milost. Kako se neočekivano i često čudnovato pokazuje prema nama ljudima milost Božja.

Jednog rujanskog popodneva cijepao sam na svojem dvorištu drva. Odveć sam dugo i teško radio na žarkom suncu. Iznenada sam osjetio da mi nije dobro i jedva sam se dovukao u kuću. Nadošla je slabina i dobio sam srčani napadaj. Poticajna sredstva nisu djelovala. Bio sam kao ukočen, činilo mi se, da je život došao kraju, a svršetak se približio. Mislio sam, da moram umrijeti, s tim sam bio posve siguran. Mislio sam na Boga i zadavalo mi je sto muka, da izgovorim riječi "Neka bude volja Tvoja".

Na moju veliku radost ustanovio sam, da mogu odano i posve iskreno reći: "Tvoja volja, Tvoja sveta volja, neka se zbude!" U ovom trenutku osjetio sam, da sam bio Bogu bliži, nego li ikada u prošlih osamnaest godina.

Čudnovata je slabina prestala, ali to je iskustvo ostavilo u meni duboki dojam. Za mene je bilo prikazano mnogo molitava, mnogo žrtava. Sada sam znao, da mi je bila udijeljena Božja milost. Sada sam pak konačno morao pokušati, da s Njom suradjujem. Znao sam, da nisam napušten. Kadkad sam se za vrijeme sv.Mise osjećao vrlo osamljenim, kadkada sam promatrao dobre ljude, koji su polazili k oltaru, da prime sv.Pričest. Zavidjao sam im na ovom prvenstvu i na njihovoj čistoj savjesti. Još sam

uvijek klečao kraj vratiju, odveć postidjen i tjeskoban, da se dovučem bliže k oltaru. Činilo mi se, kao da sam u crkvi samo strpljivo čekao, kao da nemam nikakva prava, da budem tamo i da bi svaki čas mogao biti istjeran.

Promatrao sam pričesnike. Kada je svećenik podijelio sv.Hostiju, uvijek sam mogao čuti molitvu, koja je svaku Pričest činila Viatikum. Ah, bih li mogao i ja jednom - samo jedan jedini put primiti sv.Pričest. Ova misao postala mi je morom. Ona se sveudilj ponovno vraćala i nije mi dala mira. Nijedan put zalutali pastir ne može dulje vremena gledati dupkom punu pričesnu klupu, a da pri tome ne bude duboko ganut. "Nema na cijelom svijetu ništa što bi bilo slično tome", misli on - a možda i šapće:

"Tu nos pasce, nos tuere,
Tu nos bona fac videre
Interra viventiaum.

Sveta Euharistija triumfira!

Ljudi, koji se vraćaju Crkvi i po milosti Božjoj obavljenom obraćenju tvrde, da je tome uvijek uzrok strah pred paklom, koji katoličkog griješnika vraća natrag njegovoj religiji; onaj strah pred paklom, koji ga obuzima, kad ga se dublje sjeća.

Strah pred paklom je sigurno izvrsno sredstvo, da pobudi pokajanje, ali on je samo jedan od mnogih pokretnih sila, koje potiču na pokajanje. Koliko pak ja mogu ustanoviti, obnavljanje vjere i ljubavi prema Kristu u Presvetom Oltarskom Sakramentu, je motiv, koji ponajviše vodi do kajanja.

Ova pokretna sila pogadja više, nego li

sve druge s puta zalutale pastire, jer su ovi na poseban način upoznali ljubav Kristovu i iskusili Njegovo povjerenje.

I još je po jednoj drugoj sili moćno djelovala milost Božja u mojoj duši. To je bila misao kada će me sahraniti u grob i na činjenicu, kako je ogavan grob pun samoće, kada ne pada na njega sjena križa. Konačno morao sam i na to misliti, da će svi ljudi, koji su mi bili dragi, svi bez iznimke počivati pod križem Spasiteljevim. Kako bih se mogao nadati počinku u miru, kad ne bi i nad mojim grobom stajao križ, zalog spasenja? Bez sumnje da će se mnogi zalutali pastiri obratiti Kristu tek na samrtnoj postelji. Svaki će se dobar katolik zbog toga radovati, premda je mogao dugo na to čekati. Ali ima i drugih zalutalih pastira, koji se ne mogu oprijeti Kristovom pozivu te se žurno vraćaju u svoj zavičaj mnogo prije, nego li je udario zadnji čas.

OPET KOD KUĆE

Pod udarcima života s puta zalutali pastir je iskusio, kako se cijene stvari po njihovoj vrijednosti i mjeri. Njegove su umorne oči i uši naučile iz oduvijek budnih šatiranja i glasova života razlikovati kada je koji odgovor istinit. Sada će s puta zalutali pastir i moj brat postaviti meni niz pitanja: "Kako izgleda, kad se čovjek obrati? Je li teško podložiti se odredbama? Treba li odista tako mnogo poduzeti, da se opet stekne duševni mir?

Ja, koji sam sam lutao oko dvadeset godi-

na, ne bi ga mogao prevariti, pa kad bi i htio. On je odveć vidio; odveć znade. Ali ja to ne ću učiniti, pa makar i bio u stanju to učiniti. Budući da poznajem njegove patnje i njegovu borbu, bilo bi to neljudski od mene. I zato ću mu odgovoriti na ta pitanja, koja mi postavlja tako iskreno - kao da već ležim na samrtnoj postelji. Sada budući da sam se izmirio sa Crkvom i slobodno se približavam oltaru, mogu se pričestiti koliko god puta hoću, osjećam se opet kod kuće.

Biti kod kuće znači kretati se izmedju osoba i stvari koje su nekome poznate i vjerne, imati pravo tamo prebivati, a ne samo biti najmljen. Divno je nakon duge odsutnosti opet biti kod kuće. Sve je još jednom tako vjerno i tako lijepo. Sada posjeduješ mir, osjećaš se sigurnim, jer znadeš da si izbjegao zlu i opasnosti. Stari zidovi opet pružaju zaštitu. Svijest, da živiš medju dobrim prijateljima, ponovno pobudjuje pouzdanje. Život poprima neki radosni odsjev. Ništa više ne treba tajiti.

Kao mladić bio sam u jednoj privatnoj školi daleko od kuće. Tamo sam sprovodio svoje vrijeme, spavao u jednoj prazhoj spavaonici, a jeo u velikoj blagovaonici, zajedno sa stotinu drugih mladića. Bilo je to osamno i teško za jednog dečka, ali kad su došle ferije i ja bih bio poslan za vrijeme praznika kući, kakva li je to bila nagrada?!

Kako li je bilo divno biti opet kod kuće - opet spavati u svojoj vlastitoj sobi - ujutro se buditi bez zveketa zvona, bez straha pred školskim zatvorima i učiteljima. Brzo sam se obukao i potrčao na doručak, kojeg sam toliko volio, a onda se igrao vani sa sunčanim zrakama, koje sam poznavao i ljubio. Biti opet kod kuće - to prouzrokuje čudesno, veselo budjenje.

Osjećaj, kojeg sam tada imao vrativši se svojoj staroj kući, u krug obitelji, bio je onaj isti, kojeg i sada imam premda su od tada prošle mnoge godine. Opet se osjećam žarkim, brzim u nogama, kao što sam i ranije bio. I kad mi ne dolazi san na oči, ne spopada me mrzovoljasta sjeta, nego samo vesela nada u sutrašnji dan.

Je li moja vjera u ovih dvadeset godina, u kojima se se usprkos sama sebe držao daleko od religije, štogod trpjela.

Može biti teško vjerovati mome odgovoru na ovo pitanje, ali kazat ću istinu. Sada nalazim vjeru lakše i jednostavnije, jer sam više ispunjen ljubavlju. Sumnja i nepouzdanje prouzrokovali su mi bolest i umor. Danas mi se vjera čini kao nešto najpoželjnijega na zemlji; jer vjera znači biti blizu Krista, blizu Njega, koji osjeća sućut za onoga, koji se nalazi u poteškoćama.

Biti opet kod kuće znači više, nego samo rukovanje i poklik: radostan sam što te opet vidim! To prije svega znači uči opet u kapelicu i tamo koliko je moguće bliže klečati tabernakulu. To znači imati opet Mariju za majku i svece za prijatelje.

U knjigama se može čitati, kako se putnik vrativši se kući iza kratkog vremena dosadjuje i želi, da opet poduzme putovanje. Da se on ne osjeća kod kuće dobro, dolazi odatle, što on tamo doživljava iz dana u dan iste stvari, a nema nikakvog izgleda za nešto drugo.

Ali s puta zalutali pastir, koji se vratio kući, je posve nešto drugo. Dom, u koji se vrati postaje mu iz dana u dan sve draži, jer uvijek u njemu otkriva zaboravljenu vrijednost ili nalazi nove. Čini se kao da je neki fini zrak profinio njegov pogled i sluh i poklonio mu veliku životnu radost. Premda su njegove ruke zaprljane i njegovo lice puno mrlja, otvara on sada puno lakše svoje srce kršćanskoj ljubavi.

"Sve je to tako lijepo i dobro", reći će s puta zalutali pastir, ali kako se prema tebi vladaju, kako s onim "kiselim licima" i neoraliziranjem.

Prije, nego li objavim odgovor na ovo pitanje, moram najprije objaviti zapanjujuće otkriće, koje sam pronašao, kad je moje obraćenje bilo poznato. To ne bi trebalo za mene biti nikakvo otkriće ni iznenadjenje. Morao sam to znati i očekivati.

Zar nisam često o ovoj temi propovijedao? Nisam li ja druge poučavao, da je Crkva sveta, da je Crkva Krist na zemlji?

Ja sam druge o tome poučavao, a da ni sam nisam shvatio. Prvo sam kod moga obraćenja kao Izgubljeni sin shvatio svetost i ljubav, što je Crkva.

Moje je obraćenje bilo u očima katolika nešto, što je naročito razveselilo Spasitelja. A isto se tako radovalo i vaše katoličko srce, nježni osjećaj katoličke ljubavi prema Kristu! Moje obraćenje - kao i obraćenje svake izgubljene ovce - prouzrokuje, da vaše srce radosnije kuca. Kod ovih ljudi, koji se osjećaju prihvaćenim Kristovom ljubavi, vladala je velika radost. Sa suznim očima dizali su ruke k Bogu,

da mu zahvale. Svaki je prepoznao u mom obraćenju sliku DOBROG PASTIRA koji nosi svoje ovce kući. Svaki katolik rado gleda na ovu sliku i malo ih je, koji ne bi bili ganuti.

Sada ćete pitati: "Kako se s tobom postupa?", "što kažu "kisela lica?". Jer se svaki katolik u Kristu raduje jedva je moguće, da ne bude prema meni srdačan. Ta on vidi da me je Krist obuhvatio, zagrlio! Može li on u tom spoznanju, pa makar bio "kiselo lice", biti prema meni neljubezan?

Dobivao sam pisma - mnogo, mnogo pisama. Kad bih bio posumnjao na svetost Crkve, moja bi sumnja tim pismima postala smiješna. Ova su mi pisma razjasnila, da ima sjajaset svetaca u katoličkoj Americi. Kadkad su me oči zabolje-le od čitanja. Pisma od svećenika, pisma od redovnica, pisma od stotine zaposlenih ljudi i muškaraca slobodnog zvanja, pisma od kućanica i od djevojaka iz ureda, pisma od studenata, vojnika, mornara i avijatičara. Svaki je pisao, jer se on - ili ona - radi Krista raduje, što sam se ja vratio. Za me su to bila pisma puna ljubavi, pisma dugo izgubljenom vjernom bratu, koji se konačno vratio. Ova su mi pisma uvijek htjela izraziti: "Dobro došao kući!" Mi se vrlo radujemo, što si se natrag vratio! Mi te ne ćemo nikad više napustiti."

Stizala su pisma od redovnika, pisma, iz kojih sam jasno razabirao da su to bili jednostavni, bogobojazni i pobožni svećenici. Dobrodošlica, koju su mi ova pisma izražavala, bila je uistinu dirljiva. Dolazila su mi pisma od čč. sestara, koje su pisale o dugogodišnjoj, neprekidnoj molitvi i o tvrdoj vjeri, da će Dobar Pastir konačno naći svoju ovcu. Mnoge su čč. sestre pričale o žrtvama, koje su prikaziva-

le druge sestre; o teškim bolestima, koje su bile strpljivo podnašane na istu nakanu. Neka jednostavna stara redovnica je dvadeset godina molila za me pred slikom Naše Drage Gospe, a neka druga, koja je imala rak dala se operirati, da bi još malo poživjela te da bi mogla trpjeti i moliti. Kao i uvijek - kroz čitavu povijest Crkve - trpe sestre Kristove u svojim zaboravljenim samostanskim ćelijama poradi Njega žedju i glad.

Osim pisama punih prijateljskih vijesti, dobivao sam i bolne pozive, da pomognem: "Moj je sin bio svećenik", piše jedna majka, "on je napustio svoj stalež. Ne biste li htjeli pomoći, da ga obratimo?" Tako je isto iz jednog samostana stigla slična molba: "Moj brat, svećenik, bijaše tako pobožan. Ja sam prikazala svoj život za njega. Biste li se i vi htjeli moliti?" O kad bi mogao objelodaniti pisma i opisati tjeskobu, koju prouzročuje s puta zalutali pastir u srcima svojih najpobožnijih i najdražih prijatelja!

On sigurno znade, da ga je opkolila družina svetaca i da su mnoge ruke na poslu, da ga obrate.

U mnogim pismima priuštili su si pojedini pisci vremena, da prekopaju uspomene iz svojeg prošlog života. Neki mi je obraćenik pisao, da je srdačna spremnost jednog svećenika na pomoć spremnost, koju je on iskazivao u različitim slučajevima prema nekom s puta zalutalom pastiru, njega dovela dotle, da se obratio. Neki drugi obraćenik pisao mi je, da je bio u nekom protestantskom sjemeništu i tamo u knjižnici našao knjigu nekog otpalog svećenika o Crkvi. Knjiga je pobudila njegovu znatiželju, počeo je

proučavati katoličku nauku - uspjeh je bio silan. Neka obraćenica mi pisala, da je ona po savjetu jednog s puta zalutalog pastira, a kasnije drugog otpalog svećenika na prijazni se način vratila Crkvi. Bog im naplatio za sva dobra, koja čine; Bog ih blagoslovio!

Ali sveudilj još moram odgovoriti na pitanje: "Je li se teško podvrgnuti propisima?" Ima li ponižavanja? U izvjesnom smislu da - ali ona nisu uvijek onakva, kakva dotični naslućuje, da će biti. Ja sam morao računati na jedno poniženje, no ono je bilo "šaljivo", ako ga se smije tako nazvati, a prije svega bilo je vrlo nježno. Imao sam, kao što se samo po sebi razumije, jedan uvjet, pod kojim bi se opet mogao vratiti Crkvi, a ovaj je glasio, da moram sve što je u mojim djelima bilo sablažnjivo i krivo, javno opozvati. Naravno, ja sam bio - i uvijek jesam - spreman, da se podvrgnem ovom uvjetu. Ali što se dogodilo? Sv. Otac nije ni s jednom riječi prigovorio mojim "slavnim" djelima. Mislim, da je bio mišljenja, da ta djela nisu toliko važna, da ih se opozivlje. I mislim, da se prepredeno smijao kod ove odluke, naslućujući, da sam se možda malko uvrijedio, što nije moja djela uzeo za zbilju.

Još je jedno drugo "poniženje", koje dnevno moram uzimati na se, ali ono je neobično i ne bi trebalo puno značiti. Župa u kojoj privremeno stanujem vrlo je malena, ali k ranoj Misi dolaze uvijek neki vjernici, a župnik mi je dozvolio, da poslužujem kod Mise. Kad klečim iza njega, sretan, što smijem biti tako blizu oltara, moje misli otputuju kadkada do onih ljudi u klupama iza mene, a ja se pitam, što oni upravo u ovaj čas misle. Gledaju pred sobom malenog, sijedog muškarca, koji tako toč-

no izgovara svaku latinsku riječ, a kod službe je Božje pažljiviji nego ikoji dječak. Neki će ovako u sebi misliti: Bit će da je ovaj maleni čovjek nekada bio svećenik, koji se je sada spleo s neprilikama te ne smije sada služiti sv.Mise.

Na oltaru gledaju "dobrog svećenika" doduše starog, ali uspravnog i plemenitog, koji ponizno i dostojno vrši najvišu službu, koju može vršiti jedan čovjek. On je i uvijek vjeran, takav je još i sada, pa za to i smije u svojim rukama držati Presveto. Kad se vjernici mole, mislit će, da mali, sijedi čovjek čini sada pokoru za ono, čime je Boga uvrijedio.Nadajmo se, da mu žele sve najbolje i da se za njega mole.

Medjutim se mali čovjek moli za dobrog svećenika, za tisuće i tisuće "dobrih" svećenika, koji su zakoniti vjerni pastiri, koji nisu nikada pobjegli - hrabri stari borci,kojima Bog svakog jutra poklanja beskrajno blago sv.Mise i koji sa ovim svojim pogreškama ostaju vjerni Kristu.

"Kako ti je sada, kada si se natrag vratio?" Mngao bih nastaviti da izvješćujem i uvijek pričam o novim otkrićima. Na neki tajanstveni način gleda obraćeni pastir vjeru sa svim njezinim vrednotama u novom pročišćenom duhu. Stvari, koje prije nije zapazio ili primjetio, poprimaju sada svoje pravo značenje. Iznenada upoznaje vrijednost molitvenih vježbi ili svece, preko kojih je do sada prelazio.

Crkvene su himne, velike, a opet jednostavne za njega, sada postale pune značenja. "Stabat Mater", "Lauda Sion", "Veni sancte Spiritus" duboko ga se doimlju, te ga osposob-

ljuju za novi život, za nove nevolje. Kadkada će ga melodija: koje pjesme, koja se još samo nejasno sjeća duboko ganuti. Poneki već odavna zaboravljeni misaoni sadržaj, koji mu prilaze srcu na neki nejasni način, potresaju ga do suza. Sjećam se, da mi je, kad sam se iza Mise autom vozio kući i nastojao nešto moliti, palo na pamet nekoliko redaka stare pjesme "Imaculate, Imaculate!" Jedva sam mogao produžiti premda mi obično nisu običavale suze brzo navrijeti na oči. Zašto ne bismo radosno srcu dopustili, da i u religioznom životu ima ganutljivosti? U svemu, što je u životu veliko, leži pomoć.

Iskustva s puta zalutalog pastira čine ga oštrovidnijim za riječi svetaca. Instinktivno, spontano i sa strahopočitanjem poštuje sv.Tomu Akvinca, hrabrog borca vjere, nježnog pjesnika Euharistije. Jest to je svetac, kome se treba diviti! Ponizan, prijazan čovjek, sjajni naučitelj, ljudska svjetiljka pred tabernakulom Kristovim. Tko bi mogao tajnu nad tajnama jednostavnije i sladje opisati, nego sv.Toma: "O, res mirabilis, manducat Dominum
Pauper servus humilis."

Sad mi još preostaje jedno pitanje da na nj odgovorim: "Treba li odista toliko toga učiniti, da opet možeš živjeti u miru?"

U miru živjeti ne znači biti izliječen od fizičkih boli od kojih netko boluje, ili dobiti bolji stan, ili u buduće dobivati više novaca. Ne znači to niti bolje zdravlje ni bogatstvo. Jer niti zdravlje niti novac ne donosi ljudima trajnog bogatstva. Uostalom mislim, da svaki s puta zalutali pastir sve to znade isto tako dobro kao i ja. S "Crkvom biti opet

izmiren" može u mnogim slučajevima tražiti veliku žrtvu. Mnogi će s puta zalutali pastir morati napustiti brzo ono, što poduzimlje, da si osigura duševni mir. Sv.Otac to znade. On ne može više obećati, nego što je obećao. On nam kaže: "Zlata i srebra nemam. Ali što mogu dati, dat ću" - a on može dati našim dušama mir!

S puta zslutali pastir, koji za spas svoje duše sve žrtvuje - koji dolazi star, bolestan i siromašan nasljedniku Petrovu, čije je srce duboko ganuto. Što sv.Otac ima, dijelit će s njime komad po komad, o tome nema nikakve sumnje. Krist je više nego jednom rekao Petru, kako može ispuniti svoju dužnost, a nekoliko puta ga uzeo sa sobom na jedno mjesto, gdje je On sam ponovno mogao naći mir. A Krist je još i danas s Petrom i bit će uvijek s njime.

Biti u stanju posvećujuće Milosti, ponovno posjedovati sigurnost, da ste po milosti Božjoj čisti i rasvjetljeni, daje nam hrabrost, da prkosimo poteškoćama života. Prijeteća nesreća nije više sada tako strašna i ni jedno iznenadjenje tako gorko, a da ga se ne bi moglo podnijeti. Nestale su tako mnoge brige, tjeskobe i sumnje. Opet možeš slobodan disati. Život je ponovo poprimio svoj pravi smisao, ti ponovo posjeduješ "glazbu u svom srcu". A sve to zaista mnogo vrijedi!

Mislim, da čestiti ljudi imaju duboku želju, da u svom životu učine nešto dobrą, i duboko u srce utisnuti strah, da ne bi životom kako ga oni sprovadjaju povećali i onako već raširenu nevolju i zlo. Ja mislim, da s puta zalutali pastiri - sa sigurnošću onih, koje poznajem - propadaju ovim "Čestitim ljudima".

Ali kad se jedan s puta zalutali pastir obraća i ponovno uvrštava u red vojnika Kristovih, da posveti svoje sile velikoj obranbenoj bitci za slavu Božju, koja je u toku. Tada ne može da bude u sumnji, da li se s njime postupa dobro ili zlo. On znade - da, on je u to uvjeren - da će iz njegova života proizaći nešto dobra. Živjeti u miru sam sa sobom, znači vrlo mnogo. Ponovno si ponašao pouzdanje u se, beskrajnu utjehu, što znaš, da težiš i da činiš dobro. Naravno da znadeš ili naslućuješ, da ćeš i opet počiniti pogreške i opet pogriješiti. Ali upravo će s ovim znanjem rasti vjera u "Dobrog Pastira" i naše vlastito duboko iskustvo, da će se On za nas brinuti.

S puta zalutali pastir opet prepoznaje unutrašnju, lijepu, nevjerojatnu vrijednost ovih riječi "živjeti u miru", kada on, zakukuljen kao siromašni neznanac u malenoj crkvici u sredini jednostavnih ljudi, kao jedan izmedju trideset drugih klekne pred pričesnu klupu, da primi svoju Drugu Prvu Pričest. Tada će čuti, kako mu Isus govori: "Konačno, prijatelju moj, konačno!"

==========